

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

Das der Vertheidigungskrieg verwickelter und schwerer zu führen ist, als der Angriffskrieg, liegt in die Natur der Sache. . . . .
Dem Vertheidigenden muss die Schlaueit zu Gebote stehen. Er muss Fuchs und Löwe sein. Schwerer möchte es daher sein: einen Fabius und Turanne, als einen Attila und Napoleon in seiner Glucksperiode zu erreichen.

VALENTIN.

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

TWAALFDE DEEL.

JULIJ 1843. - N. 1.

BREDA,
BROESE & COMP.

1843.

*De ondergetekende verklaart da
dit Tijdschrift toe konnen
is gedrukt en door hem
uitgegeven.*

Breda, den 16 Augustus 18.

Broese & Comp

MILITAIRSPECTATOR.

TUDESCHRIJFT

INDRIJFENDEGEN LIEGEN.

Deze is de laatste aflevering van de Militaire Spectator, die in dit jaer is uitgegeven. De redactie heeft de eer te verzoeken, dat de lezers, die de Spectator gelezen hebben, de redactie daarvan in kennis te stellen, en de redactie te danken voor de moeite, die zij genomen heeft, om de Spectator zo goed mogelijk te maken.

J. G. van Nijneveld.

TWAALFDE DEEL.

JULIJ 1843. - N. 1.

BROESE & COMP. BREDA.

1843.

Handwritten signature and text at the bottom left of the page.

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtfrij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Majoor der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Nijmegen, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

EENIGE DENKBEELDEN

OVER

DE STUDIE DER LANDS-DEFENSIE.

C'est des fréquentes comparaisons auxquelles on soumet un sujet que jaillit la clarté nécessaire pour le bien voir.

De kort op elkander gevolgde uitgave van eenige brochuren, handelende over de lands-defensie, kenmerkt de nadering van een gewichtig tijdstip, en van eene, voor het heil des lands, hoogstbelangrijke beslissing onzer militaire aangelegenheden; terwijl de spoed, waarmede onderscheidene dag- en weekbladen in eene beoordeeling traden, vooral over het eerste van de nader te noemen werkjes, doet denken dat er nu werkelijk eenig doel getroffen is. Het lijdt voor 't minst geen twijfel, dat de aandacht van het lezend en schrijvend publiek daardoor op de bovenbedoelde aangelegenheden is opgewekt geworden. Wat ons betreft, wij mogen het niet verzwijgen, dat het ons in alle opzichten genoeg deed, de groote, voorzeker vroeger niet genoeg gewaardeerde militaire quaestie op een wetenschappelijk standpunt ter beschouwing te zien aanbieden. Behalve andere doeleinden, die men er door heeft willen naderen en dienstbaar maken aan de behoeften der loopende oogenblikken, zagen wij daarenboven in die bemoeijingen de regtstreeksche opwekking tot eene studie, welke men thans als onmisbaar moet beschouwen voor den Nederlandschen staats- en krijgsmann. Bij deze laatste bewering wilden wij eenige oogenblikken stilstaan, om daarover eenige denkbeelden, in den vorm van een klein vertoog, onzen lezers aan te bieden. Den loop onzer gedachten volgende, dienen wij vooraf de aandacht van ons publiek te vestigen op de voorwerpen welke de bedoelde denkbeelden hebben doen rijpen, namelijk op:

A. Denkbeelden van een' Oud' Soldaat over eene zuiniger en doelmatiger samenstelling van het Neder-

landsche leger; en de nadere ontwikkeling van eenige dezer denkbeelden (1).

B. Bedenkingen van een' Jong Soldaat over eenige denkbeelden van een' Oud' Soldaat over een zuiniger en doelmatiger samenstelling van het Nederlandsche leger (2).

C. Eenige Beschouwingen rakende het verband tusschen het leger en onze verdedigings-werken, uit het oogpunt van een eenvoudig, krachtig, steeds gereed en geconcentreerd stelsel van lands-verdediging (3)(4).

Reeds bij de eerste lezing van de vlugschriften B en C, ontwaart men dat ze grootendeels uitvloeisels zijn van het werkje A, waartoe wij ons derhalve allereerst moeten bepalen.

Wij hadden ons ook voorgesteld, bij het ter perse leggen van het laatste nummer des vorigen jaargangs, om met de opening van dit twaalfde deel, in een opzettelijk onderzoek te treden der denkbeelden van den Oud' Soldaat. De kort daarop verschenene brochuren B en C, alsmede de meer of min uitgewerkte beoordeelingen van het eerstgenoemde in de dag- en weekbladen, deden ons dien arbeid ter zijde schuiven, ten einde daarmede niet — zooals men zegt — achter het net te visschen. Wij stappen alzoo over de bijzonderheden heen, en beperken ons tot zoodanige algemeene opmerkingen, welke dienstbaar kunnen zijn om daaruit, voor ons bijzonder doel, eenige gevolgtrekkingen af te leiden.

Het te velde trekken van den Oud' Soldaat tegen eenige heerschende dwaalbegrippen nopens de lands-defensie, helaas! te algemeen verspreid onder het denkend, niet militair, en welligt ook voor een deel onder het militair publiek, en

(1) Te Nijmegen, bij J. F. THIEME, 1843.

(2) — Amersfoort, bij JACOBS & MEIJER, 1843.

(3) — 's Gravenhage, bij A. J. VAN WEELDEN, 1843.

(4) Wij zullen deze werkjes korthedshalve, meermalen door de voorstaande letters A, B en C, in den tekst aanduiden.

evenzoo tegen de laatste organisatie van onze strijdkrachten, kan beschouwd worden als eene vrij merkwaardige gebeurtenis. Immers tot dien tijd toe, had het nog niemand gewaagd, om het teedere, veel studie, speciale en lokale kennis vereischende vraagstuk, in zijne bijzonderheden te ontleden, en kordaat weg zijne meening daarover te uiten. De behoefte aan iets dergelijks was daarom niet minder groot, zoowel ten opzichte der grondige behartiging van een der eerste staatsbelangen, als ten aanzien van eenige meerdere geruststelling gevende onderrigting voor die onzer medeburgers, welke geroepen zijn over dergelijke staatsbelangen eene stem uit te brengen.

Eene eerste, duidelijk gekenmerkte dwaling, waaruit zoovele verwarde begrippen en valsche gevolgtrekkingen zijn ontsproten, had vooral eene grondige wetenschappelijke wederlegging noodig; de meening, namelijk, omtrent den eigenlijken aard van den verdedigings-oorlog, dien men — zonderling genoeg — geheel afgetrokken en afgezonderd van de aanvallende oorlogvoering beschouwde. Eene tweede hoofdwaling, die met klem van redenen en door onloochenbare bewijsgronden moest bestreden worden, was het denkbeeld, dat Nederland zich in geen geval, zelfs niet met een dubbel oorlogsbudget, zou kunnen verdedigen.

De eerste dwaling had reeds veel vroeger aanleiding gegeven tot het verwijt, dat onze strijdkrachten wel op eenen offensieven, maar geenszins op eenen defensieven voet (!!) waren ingerigt, terwijl men het criterium eener voor ons passende defensie, in eene lijdelijke verwerping achter onze liniën en inundatiën zoekende, daaruit vermeende te kunnen afleiden, dat onze schutterij, des noods, de staande krijgsmagt zoude kunnen vervangen.

De tweede dwaling oefende eenen grooten invloed uit op het gemoed van het denkend publiek. Zij deed den moed en het vertrouwen zinken; zij deed wanhopen aan de levensbeginselen onzer nationaliteit; zij deed — en niet zonder reden — den zwakmoedigen vreezen, dat Nederland alzoo onvermijdelijk eene prooi moest worden van Pruisen of van Frankrijk, bij de eerste staatkundige verwikkeling in ons werelddeel.

Toen wij nu de redeneringen van den *Oud' Soldaat*, bij eene eerste inzage vlugtig doorliepen, stapten wij even vlugtig heen over eenige dwalingen, waarin de schrijver, naar onze wijze van zien, was vervallen, om met des te meer toejuiching zijn denkbeeld te begroeten: «De oorlog in ons vaderland zal verder een bewegings-oorlog zijn, bij welken het verdedigende leger door groote snelheid zal moeten voor-

zien in gebrek aan getal.» De logische weg, die hem tot die stelling voerde, moest, onzes inziens, tot overtuiging leiden, zelfs van den minst ervarenen in de militaire aangelegenheden, en van den meest bevooroordeelden. Zoodra deze waarheid slechts eenmaal als zoodanig aangenomen werd bij de beraadslaging over de defensiezaken, dan toch zou, onzes inziens, het daarmee niet zeer krijgskundig overeenstemmend voorstel eener nieuwe legerorganisatie, door den *Oud' Soldaat* gedaan, van zelf zijne gebreken en leemten doen kennen. Dit voorstel beschouwden wij dan ook van ondergeschikt belang, en als eene soort van stokpaardje, waarop de schrijver, na zulke ernstige debatten, zich eens verlustigde. En waarom zou het hem ook niet veroorloofd zijn geweest eenige oorspronkelijke ideeën in zijn opstel te vlechten? Eene grondige critiek toch zou er de leemten en gebreken wel in aanwijzen, en zodoende stof geven tot wrijving der denkbeelden.

Behartigingswaardig ook zijn de wenken, die de *Oud' Soldaat* uit bekende daadzaken afleidt, en waardoor hij de aandacht van zijne lezers op de hooge noodzakelijkheid trekt eener doelmatige voorbereiding tot den oorlog. Deze passen volkomen op zijne hiervoor aangehaalde stelling, dat de oorlog op een tooneel zooals onze bodem aanbiedt, noodzakelijkerwijze een aanvallende verdedigings- en alzoo bewegingskamp zal wezen. Zijne daaruit opgemaakte gevolgtrekkingen nopens den aard en de samenstelling onzer schutterij, vergeleken met die van 1830—1834, vormen met dat alles een goed geheel, welks overweging op elken onbevooroordeelden beschouwer, eenen voor het vaderland heilzamen invloed moet uitoefenen.

De beschouwingen van den *Oud' Soldaat* over de passieve defensieve krachten, welke in den boezem van ons vaderland besloten zijn, en die derhalve tot een werkdadiger leven kunnen geroepen worden, hebben meer nut gesticht dan velen denken. Wij gelooven zelfs, dat het niet te veel gewaagd is, te vooronderstellen, dat zij de zucht naar onderzoek hebben opgewekt; iets waarvan wij veel goeds verwachten, en aanvankelijk reeds veel goeds bespeurd hebben. Immers, wij zeiden het vroeger, de even onjuiste als noodlottige bewering, dat Nederland, in geen geval, door eigene krachten verdedigbaar was, moest allereerst worden wederlegd, aangezien zij den ruimsten teugel gaf aan de moedeloosheid, en het vertrouwen ondermijnde. Dit alles was, ingevolge onze wijze van zien, eene groote verdienste, welks heilzame gevolgen men wel zal ontwaar worden. Wat nu de dwalingen betreft, waarin de schrijver, ten opzichte van dit door

hem behandelde punt, volgens het gevoelen van deskundigen en ook van ons, is vervallen, zoowel ten aanzien der uitbreiding van de te verdedigen vlakte, als opzigtelijk het gebruik der levende strijdkrachten, ook deze dwalingen hebben hare nuttige zijde gehad. Zij hebben de critiek wakker gemaakt, en het onderwerp op de baan der discussie gehouden, iets dat het leven moet geven aan gezondere denkbeelden, over het schema dat de *Oud' Soldaat* heeft ontworpen. Overigens komt het ons voor, dat de schrijver ter goeder trouw zijne denkbeelden heeft gesteld, die hij trouwens ook geenszins voor onfeilbaar houdt. Dat hij opzettelijk zoude hebben willen beleedigen of verguizen, hebben wij niet bespeurd, en de teregtwijzingen die hij ten opzichte van zijne personele critiek, in de beide volgende brochuren gekregen heeft, ontslaan ons tevens van de taak om daarbij te blijven stilstaan. De later gegeven *nadere ontwikkeling*, is een antwoord aan den *Tijdgenoot*, op de critiek van het hier bedoelde werk; waarop dat blad nu onlangs een weder-antwoord heeft gegeven. Zij hebben echter niet veel licht meer over deze quæstie verspreid, terwijl beiden hebben willen toonen, dat de beginselen die zij beleden, juist waren.

Het deed ons genoegen, ook in de Bedenkingen van den *Jong' Soldaat*, eenige overeenstemming met onze gevoelens aan te treffen. Deze schrijver namelijk heeft, onzes inziens, vrij gelukkig de dwalingen ontleed, waarin de *Oud' Soldaat* verviel, toen hij eenige oorspronkelijke denkbeelden over de indeeling en verhouding der drie wapens voordroeg. Een' bewegings-oorlog te moeten voeren, — iets dat de *Oud' Soldaat* met zooveel regt beweert, dat voor eene hardnekkige verdediging van den hartader van onzen Staat, onvermijdelijk noodzakelijk is, — zonder eene *behoorlijke* verhouding van kavallerie en rijdende artillerie, is toch wat al te excentriek, en verraadt juist geen bijzondere ervaring of doorzicht in de hoofdvereischten van den offensieven krijg. De *Jong' Soldaat* heeft getoond eenigzins meer te huis te wezen in de beoordeeling van de hoofdhoedanigheden der levende krachten. Echter had hij bij zijne vlugtige beschouwingen der oorzaken, waarom eenige Mogendheden de voorkeur aan eene zoogenaamde *fahrende Artillerie* gegeven hebben, wel eenigzins uitvoeriger kunnen wezen, omdat dit juist een hoofdmotief zijner defensie was. Zoo had hij er ook kunnen bijvoegen, dat het Beijersche gouvernement in den laatsten tijd niet ongenegen schijnt geweest te zijn, om een deel der artillerie in rijdende artillerie te herscheppen. Meer invloedrijke stemmen hebben zich voor die wijziging verklaard, zoodat het te voorzien is, dat Beijeren, bij

eenige ruimte in de geldmiddelen, zoo spoedig mogelijk een ander stelsel ten deze zal aannemen. Behalve de oorzaken die de *Jong' Soldaat* opgeeft, waarom Oostenrijk zich met de *fahrende Artillerie* vergenoegt, waren er nog andere te vinden, die zijn hoofddoel meer zouden hebben bevorderd, namelijk het betoog, dat wij, in ons stelsel van verdediging, altijd eene grootere verhouding van rijdende artillerie zullen behoeven dan andere staten, waarmede de *Oud' Soldaat* den onzen heeft vergeleken. Eene vergelijking, die hij niet moest gedaan hebben, juist omdat hij het bestuur van oorlog het verwijt doet van zich daarmede te hebben ingelaten. Te bewijzen dat wij voor onze defensie meer dan de gebruikelijke verhouding van 4 stukken rijdende artillerie op de 1000 man kavallerie behoeven, is niet moeilijk. Daarenboven zal geen onpartijdige beschouwer het ontkennen, dat de veld-artillerie reuzenstappen in bewegingsvermogen heeft gedaan, waardoor zij een groot deel der taak, die vroeger mede bijna uitsluitend der rijdende artillerie was opgelegd, namelijk die van eene allerbeweegbaarste reserve-artillerie (1), kan opnemen; doch dat zij de rijdende artillerie bij de kavallerie geheel zoude kunnen vervangen, voornamelijk bij de hoogst bedrijvige rol, welke aan dat wapen in onze lands-defensie moet worden toegedeeld, dit was ook in strijd met de krijgskennis die de *Oud' Soldaat*, bij de beoordeeling onzer passieve weërmiddelen ontwikkeld heeft. Zoodra men zich slechts eenen vooronderstelden, strategischen en taktischen aanval van ons land voorstelt, waarbij een tot in de Veluwe doorgedrongen vijand tegen onze hoofddefensie-lijnen aan het wankelen raakt, en er dezerzijds, in zulke gunstige oogenblikken, tot eene ernstige onderneming naar de middel- of achterdeelen der vijandelijke operatielijnen besloten wordt, — bij eene dusdanige voorstelling, en bij vele dergelijke vooronderstellingen, zal men zich vrij spoedig overtuigen, dat eene wel ingerigte defensie van ons land eene goed beredene, en bijzonder goed geoefende kavallerie en rijdende artillerie noodzakelijk vordert; te meer zal zulks in het oog vallen, wanneer men den vijand voor onze hoofdrijen vooronderstelt. De vergelijking welke de *Oud' Soldaat* gemaakt had tusschen onze bodemgesteldheid en die van Zwitserland (bladz. 30), ten einde die waarheid te verduisteren, schijnt den *Jong' Soldaat* geene uitvoerige wederlegging waardig geweest te zijn.

(1) Namelijk om uit eene achterwaarts gelegene stelling, zeer spoedig met opgezeten kanonnières, in de eerste linie te rukken, omdat bij zulke bewegingen geen speciale dekking van troepen te voet noodzakelijk is.

In eenige aanmerkingen, die tot ons gekomen zijn, heeft men beweerd, dat de *Jong' Soldaat*, in zijne verdediging der rijdende artillerie, niet van overdrijving is vrij te pleiten, en dat zijne berekening der kosten van dit wapen, den toets eener vergelijking met de daarvoor op het budget uitgetrokkene sommen, niet kan doorstaan. Wij willen dit niet ontkennen, maar voegen er ook dadelijk bij, dat de bewering van den *Oud' Soldaat* daartoe wel eenige aanleiding gaf, zoodat de waarheid eer in het midden, dan aan eene der kanten van de beide vertogen moet gezocht worden.

Eindelijk komen wij aan de brochure C, een in vele opzichten niet minder belangrijk vertoog, dat echter door de wijze van deszelfs behandeling, stoffe tot vele gegronde aanmerkingen zal geven.

De schrijver begint met te zeggen, dat hij eigenlijk geen nieuws in zijne weinige bladzijden voordraagt, en dat zijn arbeid alleen moet worden aangezien als eene poging, om de denkbeelden aangaande het onderwerp (de lands-defensie) eenigermate op te helderen.

Wanneer wij ons allereerst bepalen tot het vermoedelijk doel en de strekking van dit vertoog, dan vermeenen wij beiden te kunnen aanwijzen, door het vertoog te houden voor eene opzettelijke wederlegging van de Denkbeelden des *Ouden Soldaats*, en van alle denkbeelden, die er nog komen kunnen over dit onderwerp; indien zij namelijk mogten afwijken van de stellingen, welke in deze weinige bladzijden zijn voorgedragen.

Het deed ons al dadelijk leed, dat de schrijver zich niet op het regte standpunt geplaatst had, waaruit, onzes inziens, zijne wederleggingen moesten zijn voortgevloeid, en dat hij van den aanvang af, een koninklijk schild ophief, hetwelk de vrije beoordeeling der door hem ontwikkelde denkbeelden, belemmert.

Wij hadden gedacht, dat er in de loopende oogenblikken, vooreerst één hoofddoel moest bereikt worden, namelijk, dat doel, dat wij bij de beoordeeling van het werkje A, vlugtig hebben aangewezen, met aanduiding van de redenen, die de volledige ontwikkeling van deze quaëstie belemmerden. De groote massa van het volk toch, moest slechts in eenvoudige, maar duidelijke trekken, worden aangewezen, wat men eigenlijk door eene goede verdediging verstaat, en dat onze natuurlijke weërmiddelen de schoonste gelegenheid aanbieden, om door eigene krachten, de eer, de waardigheid en de onafhankelijkheid van dezen Staat te waarborgen. De *Oud' Soldaat* had daartoe meer gedaan,

dan vroeger ooit verrigt was, en dit moest de schrijver van de brochure C niet hebben vergeten. De eigenlijke volks-massa uit eenen bijna volledigen staat van onkunde, tot eenig krijgskundig doorzicht te brengen, is een hoofdvereischte, en allen, die daartoe medewerken, niet door scherpe, bitse personaliteiten, maar langs den wetenschappelijken weg, verdienen eerder toejuiching dan stroeve critiek. De schrijver van het hierboven bedoelde vertoog, heeft vermeend reeds in zijn voorwoord, daartoe een ieder den weg te moë-afsnijden, en dit is, naar onze wijze van zien, verkeerd gehandeld; te meer omdat hij-zelf dan eene inconsequentie begaat, met dit onderwerp vrij gedetailleerd te ontleden. Om onze gedachten te verduidelijken, schrijven wij hier over, de navolgende zinsnede, die wij in het voorwoord, op bladzijde 5 vinden, waar hij zegt:

« Velen zouden gewenscht hebben, dat een zoodanig slechts op nieuw aangeduid (*stelsel van verdediging*) onderwerp, de stoffe van speciale navorschingen, bemoeijingen, beoordeeling, onderzoek, rekbare commissiën, enz., mogte uitmaken, en geenszins willen wij dit afkeuren voor een verder uitwerken van het kader zelf, zooals ook voorzeker zoude plaats hebben, en reeds met enkele onderdeelen geschied is; maar de hoofdtrek ligt, onzes erachtens, reeds in de natuur, ja in de grootsche en treffende eenvoudigheid van het onderwerp zelf, en ware dit ook niet, dan behoort de juiste rigting er van aan hoogere strategische blikken, omdat het onderwerp, uit den aard der zaak, met algemeene krijgskundige, staatkundige en statistieke aangelegenheden, maar vooral ook met den staat onzer toekomstige of bestendige levende weërbaarheid, geldelijke middelen, tractaten, enz., in verband staat, en geenszins tot een werkkring van personen, in die hooge belangen oningewijd, behoort; evenmin valt zulks in het gebied van hulpwapens, welker bestemming alleen is, om de hooge strategische plannen en ontwerpen te helpen uitvoeren. De wijze hoedanig onze levende weërbaarheid eenmaal ter verdediging of benutting van die nationale krachten of vastigheden, in het algemeen zal kunnen benuttigd worden, schijnt ons toe almede geen onderwerp der bemoeijingen van speciale wapens, noch voor eene geheele openbare uitlegging vatbaar te zijn.»

Deze regelen zijn, op zijn zachtst uitgedrukt, ondoordacht ter nedergesteld, daar zij op eene tot nu toe nog ongehoorde gevolgtrekking hebben geleid. De schrijver toch begint met te zeggen, dat het vormen van een hoofdschema van lands-defensie geenszins stoffe kan leveren tot eene speciale bemoeijing, en tot het onderzoek van rekbare commissiën,

enz. Een weinig verder zegt hij, dat het onderwerp uit den aard der zaak, met algemeene krijgskundige, staatkundige en statistieke aangelegenheden in verband staat, en geenszins behoort tot den werkring van personen in die hooge belangen oningewijd. Evenmin zou dit vallen in het gebied van hulpwapens (alzo van artillerie en kavallerie) welke alleen de hooge strategische plannen moeten *helpen uitvoeren*. Eindelijk om dan de hulp- en speciale wapens geheel tot de eenvoudigste uitdrukking van wetenschappelijke nulliteit te herleiden, zou ook het benutten of liever het gebruik maken van de levende weërbaarheid, ter verdediging van de vastigheden, buiten de bemoeijing der *speciale* wapens moeten blijven.

Deze bewering regtigt ons tot de vraag, tot welk wapen de schrijver van dat vertoog behoort, dewijl hij zich toch geroepen gevoelde, in eenige bemoeijing van dat onderwerp te treden? Wierd een zoodanig begrip aangenomen, dan werden wij een paar eeuwen teruggevoerd, toen de wetenschap des oorlogs slechts aan weinige bevoorregte hooge personen behoorde, en het lot der volken aan één sterfelijk persoon, en aan eene massa blinde werktuigen was opgedragen. Wij geven gaarne toe, dat in krijgskundige zaken van hoog algemeen, oogenblikkelijk belang, de centralisatie van magt, van uitvoering, en zelfs in vele deelen van derzelver leiding eene noodzakelijkheid is; doch dat ook de wetenschap alleen in één hoofd zoude moeten gecentraliseerd wezen, dit is in onze dagen van verlichting iets zoo ongehoords, dat wij uit liefde voor de wetenschap er tegen te velde moeten trekken.

Er is geen officier in het leger, die ooit getwijfeld heeft aan de uitstekende veldheers-talenten van onzen geliefden Koning, en ook de, met zijnen tijd en met de geschiedenis bekenden, *niet-militair*, boogt met onwankelbaar vertrouwen op Hoogstdezelfs genialen blik en liefde voor den dierbaren geboortegrond; maar die koninklijke veldheer heeft intelligente uitvoerders zijner bevelen noodig, welke hun leven gewijd hebben aan eene steeds onafgebrokene bemoeijing en studie over het onderwerp in quaestie; en dat Hoogstdezelve en het Vaderland zeer slecht gediend zouden wezen met *blinde werktuigen*, die bij elk incident, uit gebrek aan voorbereiding des geestes, in verlegenheid zouden zijn, en zodoende de dierbaarste belangen van Vorst en volk in de waagschaal stellen — ook dit staat duidelijk voor den geest van allen, die met de geschiedenis van vroegeren en van den laatsten tijd bekend zijn.

Wij zouden nog kunnen toegeven, dat bij het voeren van eenen geheel offensieven krijg, plan en beleid der uitvoering, geheel en uitsluitend bij den veldheer kunnen

berusten, hoezeer de sterfelijkheid hier aan een eminent gevaar herinnert; doch bij het voeren van eenen defensieven oorlog, in een terrein als het onze, en met den wezenlijken aard onzer defensie, moet die aard en de aanwending der strijdkrachten reeds tot de geestbemoeijing van *velen* hebben behoord. *Napoleon* ondervond in den verdedigingskrijg van Frankrijk in 1814, maar al te zeer dat zijne luitenants te gewoon waren om blindelings te loopen aan den begoochelenden band van zijn genie. En ondervinden wij het nu niet reeds, dat de dwaalbegrippen, die de uitvoering der krijgskundige inzichten van het hooge bestuur belemmeren, hoofdzakelijk voortspruiten uit de weinige bemoeijing met onze defensiezaken, en alzo uit onkunde? Wij voor ons hadden gedacht, dat de artillerie, hoewel *zoogenaamd* hulpwapen zijnde, door haren grooten werkring bij de defensie, wel eens een oordeel zoude wagen en ook kunnen uitbrengen. Trouwens, de schrijver spreekt zich-zelfen tegen, wanneer hij, in eene noot, op bladzijde 32 zegt: dat het er treurig zoude uitzien met ons, wanneer er geene gezonde begrippen van taktiek en strategie, en daarmede zoo naauw verwantschapte kennis der topographische en militaire gesteldheid van zijn eigen land onder de officieren aanwezig waren, en dat wel in een tijdstip dat de Hooge Regering de beoefening der krijgswetenschap zoo zeer aanmoedigt. De schrijver ziet dus dáár de noodzakelijkheid eener dusdanige bemoeijing in, om het door hem ontwikkelde defensie-plan te beoordeelen. Van zijne grondige kennis, die, in weerwil van het onvoorzigtige voorwoord, in de behandeling van het onderwerp zelf, te duidelijk doorstraalt, even als van hare onafscheidelijke gezellinne, namelijk van de nederigheid, mag men dan ook verwachten, dat de schrijver geene blinde goedkeuring, maar eenen wetenschappelijken toets, en dus het *voor* en het *tegen* inroept.

Uit de behandeling van het onderwerp en uit het voorwoord, zou men moeten afleiden, dat het voorgedragene schema door onzen Hooggeschatten Veldheer zelve zou ontworpen zijn, doch dan had de schrijver zijnen naam moeten noemen, om vertrouwen te geven dat men zich niet bedroog. Onder het anonyme schrijvende, ware het dan ook, onzes inziens, beter geweest, dat de schrijver dat koninklijke schild had laten rusten, om den vrijen loop te laten aan een *wetenschappelijk* onderzoek. Daarmede toch zou de Veldheer, evenals deze vaderlandsche kwestie zelve, meer zijn gediend geweest, juist omdat het publiek, welks toestemming tot uitvoering verlangd wordt, eene onopgesmukte, maar deskundige appreciatie verlangt van hetgeen wat goed en noodzakelijk is, en van hetgeen eene gemeen-

meenschappelijke toetsing vordert. Zoo handelende, zou de wederlegging der dwalingen van den *Oud' Soldaat* meer vertrouwen hebben ingeboezemd, en dit is toch in het tegenwoordig tijdstip een hoofddoel dat bereikt moest worden.

Dat niet alles wat de defensie betreft, voor eene geheel openbare uitlegging vatbaar is, geven wij volgaarne aan den schrijver toe, doch dat men, zonder in bijzonderheden te treden, er toch veel over kan en mag schrijven, zou men moeten afleiden uit de schets die de schrijver daarop laat volgen; eene schets die vele en grondige studiën over di onderwerp verraadt.

Wij willen het den schrijver ook geenszins betwisten, dat het aan onzen Koninklijken Veldheer alleen toekomt, de krijgskundige hoofdtrekken van het plan van defensie te be-ramen en te bepalen, en wie zou dit den opvolger van krijgsgenie van eenen *Maurits*, *Frederik Hendrik* en *Willem III*, willen betwisten? Een hoog dynastiek belang zal dan ook meermalen bij Zijne Majesteit het verlangen hebben doen oprijzen om de wetenschap te erlangen, dat allen die slechts in eenige betrekking, zoowel nu als in het toekomstige, tot de uitvoering van Hoogstdezelfs inzichten kunnen geroepen worden, onbeperkt Hoogstdezelfs overtuiging deelen, of daartegen eene even innige als gegronde overtuiging kunnen doen gelden in het voordeel van het gemeenschappelijk belang. En hoeveel goeds er uit deze wrijving van denkbeelden, al ware het dan ook slechts voor de onderdeelen, kan voortspruiten, zal geen voorstander van wetenschappen in twijfel trekken.

Wij herhalen het, het voorwoord zal menigeen, en met grond, tegen den schrijver in het harnas jagen, en wanneer het eens vertaald, over onze grenzen mogt heengaan, dan zou die oppositie zich niet tot de Nederlandsche speciale en hulpwapens alléén bepalen. Onze meening over de strekking van dit voorwoord, uit liefde voor de waarheid, gezegd hebbende, zouden wij nu wel eenige oogenblikken dienen te verwijlen bij het behandelde onderwerp zelf, doch ook hier moeten wij ons tot eenige algemeene opmerkingen beperken, die zich aan de reeds gemaakte kunnen aansluiten.

Wij vinden in de eerste plaats *eenige algemeene beschouwingen over het belang van het onderwerp zelf*, waarbij de schrijver zich al dadelijk beklagt: «dat op dat punt nog zoo vele kortzigtigen of onverschilligen gevonden worden.» Dit is iets, dat wij meer dan eenmaal hebben doen gevoelen, terwijl wij volkomen met den schrijver instemmen, als hij zegt: «Eenmaal moeten er wel mannen optreden, om in dat stuk het gevoel van eerbied voor de algemeene

veiligheid en onafhankelijkheid, met meer kracht te doen gevoelen.» Hier wordt alzoo eene groote behoefte aan zekere *beoefening* van meerderen gekenmerkt, en het was juist dit standpunt, dat de schrijver, onzes inziens, had moeten kiezen, om het vraagstuk geheel op eenen wetenschappelijken grondslag te brengen, omdat — wij herhalen het — voor het oogenblik niet anders gevorderd wordt, dan de overtuiging, dat het land, met de middelen die het bezit, en met de politieke belangen die de groote mogendheden onder elkander en voor zich-zelve moeten in het oog houden, krachtig kan verdedigd worden; alsmede dat, zonder eene wijze en doelmatige voorbereiding tot die defensie, de zwakheid van den staat het voor Frankrijk of Pruisen noodzakelijk zou maken er naar uit te zien, om, bij de eerste staatkundige verwickeling, er zich meester van te maken: de eerste tot wederopening van de poorten der overwinning op zijne natuurlijke tegenpartij; de andere tot dekking van het eigen land in het bijzonder, en van Duitschland in het algemeen; waarbij zich nog eenige commerciële overwegingen, ten opzichte van het naar eenheid strevende Duitschland zouden voegen, die tot gewigtige gevolgtrekkingen konden leiden.

Alles wat de schrijver ter bevordering van dat doel, in zijne *algemeene beschouwing* ontwikkeld heeft, zou dan — voor 't minst in onze oogen — nog grootere verdiensten gehad hebben. Het zij echter verre van ons, dat wij de goede bedoelingen van den schrijver miskennen; wij houden ons integendeel overtuigd, dat velen daarin den stempel zullen zien van een door studie versterkt oordeel, en de uitdrukking eener innige overtuiging. Ook wij gelooven met hem, dat er voor het ondeelbaar behoud onzer onafhankelijkheid, geene opofferingen te groot kunnen geacht worden, en dat de som die gevegd wordt voor het in stand brengen der passieve weermiddelen, betrekkelijk te gering is, om moedeloos de handen in den schoot te leggen. Immers de werken die gevorderd worden, om eenmaal en voor vast, een onveranderlijk systeem van defensie daar te stellen, zijn niet in het belang van personen, of in het voordeel van het leger ontworpen, maar wél in het belang van het algemeene vaderland; iets dat maar al te dikwerf verkeerd wordt ingezien. Het daarstellen van goede en doelmatige vastigheden is ook de eenige weg, die later tot aanzienlijke bezuinigingen kan voeren, in de zamenstelling onzer levende weerbaarheid, omdat dan eerst eene beter georganiseerde volkswapening den noodigen steun zal vinden voor de rol waartoe zij eigenlijk geroepen is. De schrijver heeft dit punt op eene wijze uiteengezet,

die doet zien, dat hij zijn onderwerp magtig is, en dat hij eenen diepen blik geslagen heeft in de toekomst die ons kan verbeiden. Intusschen mogen wij het niet ontveinzen, dat wij voor ons, deze meer calculatieve beschouwing eerst dan zouden gemaakt hebben, wanneer er meer bewijzen geleverd waren, dat de opinie omtrent de noodzakelijke behoeften der defensie, eenigzins gewijzigd was.

De uitdrukking *defensief leger*, waarop wij hier en daar in deze algemeene beschouwingen hebben gestooten, komt ons wat oneigenlijk voor, dewijl toch in den waren zin, de staande krijgsmagt op eenen goeden offensieven voet moet ingerigt en zamengesteld wezen. Blijkbaar heeft men hier aan de dwalende opinie een offer willen brengen, dat echter tot het afleiden van verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding geeft. Ook daarin dwaalde de *Oud' Soldaat*, — voor 't minst naar onze wijze van zien — daar hij eerst en te regt aanmerkte, dat de oorlog in ons land een bewegings-oorlog zou wezen, en daarop eene leger-organisatie voorstelde, waarin juist de wapenen, die daartoe noodzakelijk zijn, als overbodig worden voorgesteld.

In een tweede hoofdstuk ontwikkelt de schrijver « *de beginselen en de grondtrekken waarop onze geconcentreerde landverdediging dient te berusten.* » Wij hebben meermalen doen gevoelen, dat wij voor een geconcentreerd defensie-stelsel zijn, omdat wij, zonder de voorbereiding van een groot onverwinbaar reduit, van waaruit, in den waren zin, de defensie van het land uitgaat en waarop ze steunen moet, geene mogelijkheid zien, om met de beschikbare hulpmiddelen, het voortdurend onafhankelijk bestaan van het land te waarborgen. Zoodra iets zoodanigs mogt tot stand gebragt worden, zou ook de defensie van eenige meer verwijderde punten, zooals bij de mondingen onzer hoofdrievieren en zeegeten, met medehulp der zeemagt, kunnen plaats hebben met de kracht die een onwankelbaar vertrouwen op de onbedwingbaarheid van den hartader des lands geeft. Wanneer wij zien, dat groote en krijgshaftige staten, in weerwil der onmetelijke hulpmiddelen die zij bezitten, zoowel voor hun offensief als defensief vermogen, de noodzakelijkheid van een geconcentreerd stelsel aankleven, b. v. zooals Frankrijk, hoeveel te meer moeten wij dan niet hechten aan zoodanig een beginsel, het eenige dat de mogelijkheid eener goede en voor onzen toestand passende verdediging opent.

Wij stappen hier over eenige bijzonderheden heen, welker beoordeeling ons voor dit oogenblik te ver zouden voeren, om alleen nog eene aanmerking te maken op hetgeen de schrijver van de oude Hollandsche waterlinie zegt, namelijk dat

die « *nog al redelijk sterk was.* » Het is mogelijk dat wij daaromtrent verkeerde inzigten hebben, maar wij dachten die linie *zeer sterk*, vooral wanneer de linie van Utrecht voor eene offensieve defensie ingerigt werd. Zoo ook dachten er de *Witten* en *Willem III* over, en zoo ook drukt *Clausewitz* (vid. II. en X^{de} deel, bladz. 318 en bladz. 267 en volgende) zich daarover uit. Dat die sterkte niet geheel het gewrocht eener bloote bespiegeling is, bewijzen de gebeurtenissen van 1672. Wij beëmen het derhalve ten volle met den schrijver, als hij zijn leedwezen doet kennen, dat de breekbeitel ook daar zulke voorname hoofdbolwerken gesloopt heeft, terwijl wij hopen, dat ook die linie, waaraan zoovele roemrijke herinneringen verknocht zijn, bij eene wenschelijke ten uitvoerlegging der plannen eener geconcentreerde defensie, in aanmerking zal komen.

In een 3de hoofdstuk behandelt de schrijver: « *Waarin de toepassing of praktijk van de ontwikkelde beginselen en grondtrekken zouden kunnen bestaan.* » Het zij ons vergund, hier met onze begaafde romanschrijfster (in *het huis Lauernesse*) de woorden na te zeggen die zij *Enriquez* in den mond legt: « Niet ik zal u antwoorden. Gij spreekt van personen over wie ik niet te oordeelen weet, naar welke het mij betaamt op te zien met reverencie; gij spreekt van zaken die ik niet te onderscheiden weet; gij zijt mijn meerdere in ervaring, in kennis, in de kunst der sprake. »

Wij voegen er echter bij, dat wij vurig wenschen, dat de natie spoedig moge gebragt worden tot de overtuiging, dat zij eene schoone loover kunne vlechten in de veldheerskrans van onzen geliefden Koning, die zin en leven heeft toegewijd aan de eer, de waardigheid en de welvaart van het algemeen vaderland, zoowel voor het tegenwoordige als voor de toekomst. Dat die loover zich kan verzinnelijken in bewijzen van vertrouwen op Hoogstdezelfs persoonlijk beleid in de schoonste en verhevenste taak, welke de grondwet aan het Hoofd van den Staat heeft opgelegd. Dat de natie verder niet ongebruikt moge laten voorbijgaan het gunstige tijdperk dat wij thans beleven, op Neêrlands troon te zien zeten een' vorst, die, met de krijgshoedanigheden van eenen *Maurits*, *Frederik Hendrik* en *Willem III* begaafd, in den oorlog opgevoed, met groote ervaring bedeed, en door onbegrensde liefde tot zijnen geboortegrond beziel, als het ware door de Voorzienigheid schijnt bestemd te zijn, om het schoonste werk zijner regering te voltooien: den vasten en onwrikbaren grondslag te leggen voor Neêrlands toekomstig behoud. En dat, wanneer een ieder daaraan een gewillig en liefderijk offer brengt, in het voordeel van de

volgende geslachten, die ook op dit punt van het levende geslacht verantwoording zal vergen, het Zijne Majesteit ook niet moge ontbreken aan wijs doordachte en bescheidene raadgevingen over zoodanige punten en onderdeelen, die uit den aard der hooge waardigheid welke Hoogstdezelve bekleedt, aan Zijnen veldheersblik mogten ontsnappen.

Indien wij nu met den schrijver der laatstbedoelde brochure, in eenige zienswijzen verschilden, zoo wij zijn *voorwoord* niet voegzaam en onvoorzigtig hebben gevonden, wij doen, van den anderen kant, hulde aan zijne warme vaderlandslievende poging, om een onderwerp van kapitaal belang nogmaals ter spraak te hebben gebragt, en aan de kennis en wetenschap welke hij daarbij heeft ten toon gespreid.

Wij hebben in den loop der vlugtige beoordeeling van de drie aangehaalde brochuren, onze denkwijze omtrent de studie der lands-defensie, in korte trekken aangewezen. Wij houden die studie voor nuttig, omdat wij daarin, en ook daarin alleen, de middelen zien, om de volksvertegenwoordiging te leiden tot het besef van al het gewigt, dat haar *ja* of *neen*, voor het toekomstig bestaan van den Staat kan hebben. Wij gaan echter verder, en verklaren deze studie noodzakelijk, omdat allen, die, in welken rang zij ook geroepen worden om mede te werken tot de verdediging van het land, het grootste vertrouwen moeten stellen, in de deugdelijkheid onzer natuurlijke en kunstmatige dekkingsmiddelen, en grondige kennis alleen in staat is dat vertrouwen te schenken. Zij is onmisbaar, omdat velen te gelijk tot eene zelfstandige handeling kunnen geroepen worden, en allen tevens het groote belang van eenparig denken en handelen en het gewigt van elk punt voor de defensie van het geheel, moeten doorzien.

Er bestaat voorzeker geen krijgsonderwerp, waaraan vroeger zoo weinig gedacht is, dan juist aan datgene wat voor ons het noodzakelijkst was. Van daar dan ook die dwalingen, waarin soldaat en burger vervielen in de dagen van gevaar, en die reeks van zwakheden, die ons de vaderlandsche historie voorspiegelt. Het jaar 1787 levert er ons een sprekend bewijs van; en wanneer wij een meer nabijzijnd tijdperk wilden ontleden, hoeveel beweeggronden zouden wij dan niet vinden, voor een nog dankbaarder opzien naar eene zorgende Voorzienigheid, die waakte dat wij niet meer zijn beproefd geworden, en niet meer illusiën verdwenen!

Wij vermeenen derhalve niet te veel te zeggen, wanneer wij de studie der lands-defensie voor een onderwerp verklaren

van algemeen vaderlandsch belang, welker behartiging niet genoeg kan aanbevolen worden; eene behartiging, die het vaderlandsch gemoed zal ontsluiten voor het licht dat kennis en wetenschap kan verspreiden, die de aandacht van personen zal aftrekken, om ze op de zaken over te brengen; die burgerzin en soldatengeest zal verbroederen tot één doel; die, eindelijk, aan het noodzakelijk gevoel voor nationaliteit, een krachtig voedsel zal schenken.

De gesteldheid van ons land, de aard van onzen regeringsvorm, de noodzakelijke medewerking eener volkswapening voor de lands-defensie, de uitgebreidheid — zelfs bij de meest geconcentreerde verdediging — van het tooneel des oorlogs, en de zoo verschillende rollen welke daarop gespeeld moeten worden, vorderen eene meer algemeene verspreiding der kennis van ons lokaal verdedigings-vermogen, en van de hoofdpunten van het stelsel, dat de Hooge Regering omtrent de aanwending van dat vermogen heeft ontworpen. Daardoor zou de Regering eene meer bereidvolle ondersteuning vinden in de uitvoering der bijzonderheden van die zaken, die noodwendig moeten incengrijpen, en die bij de onkunde van het hoofdplan, tot zoovele uiteenloopende voorstellen aanleiding moeten geven. Immers, wanneer de nood zich aankondigt, zou het te laat wezen, indien zich dan eerst de archieven openden, om de hoofden te onderrigten die de verschillende yakken moeten voorbereiden van ons oorlogstooneel, in de oogenblikken dat er in de geheele verdedigings-machine eene harmonische werking van het zamengestelde raderwerk moet heerschen. De door ons beschouwde werkjes, en het zoo verschillend oordeel daarover geveld, leveren bewijzen genoeg, dat de denkbeelden over onze lands-defensie zeer uiteenloopende, en men behoeft slechts hier en daar over dit onderwerp te gewagen, om overtuigd te worden, dat dit verschil van gevoelens kan beschouwd worden als eene hoofdoorzaak van de tegenwerking, welke het bestuur van oorlog in deszelfs inzigten ondervindt.

Wij herhalen het, er bestaat — naar onze wijze van zien — behoefte aan een wetenschappelijk *overzicht* onzer defensie, dat, vrij van utopiën en personele aanrandingen, alleen de belangrijkheid van het onderwerp beschouwt, en tot leidraad kan dienen voor een ieder, die tot bemoeijng met deze staatsaangelegenheid, door zijnen stand of zijne betrekking geroepen wordt. Doch dewijl een zoodanig overzicht vertrouwen zou moeten inboezemen, zou het ook eenig officieel karakter moeten dragen, of voor 't minst door eenen met naam bekenden schrijver moeten worden in het licht gegeven, die door zijne betrekking, zijn rang en karakter, zou

mogen aanspraak maken op dat vertrouwen, dat wij onvermijdelijk noodzakelijk achten.

De vrees die sommigen koesteren, dat eene zoodanige publieiteit nadeelig zou werken bij de defensie zelve, houden wij grootendeels voor ongegrond. De partij die de vijand daarvan zou trekken, zou luttel wezen, dewijl het goed begrip van alles wat hem zou kunnen dienen, eene diep doordachte studie van onze, zoo oneindig verscheidene localiteiten zou vorderen; iets dat voor den navorschenden landgenoot reeds hoogst moeilijk is. Daarenboven behoefde men ook geenszins in de bijzonderheden der localiteiten en in eene volkomene ontleding van onze verdedigingsmiddelen te treden. De duidelijke en krijgswetenschappelijke blootlegging van de groote omtrekken van ons weêrvermogen, zouden eer kunnen dienen om buitenlandsch het denkbeeld te vestigen, dat Nederland de middelen magtig is, om zijne onafhankelijkheid ook door de kracht der wapenen te waarborgen, en om, zoo het daartoe geroepen wierd, in het belang van het zelfstandig bestaan en in het voordeel van het evenwigt van het Europeesch statenstelsel, zijne onzijdigheid onaanrandbaar te behouden.

De drie hierboven bedoelde brochuren hebben de zucht naar onderzoek opgewekt, en hoezeer zij, naar onze zienswijze, geenszins het doel bereikt hebben, dat wij in den loop dezer vlugtige gedachten hebben willen aanwijzen, vermeen en wij echter, dat zij den weg hebben aangewezen, hoe en op welke wijze eene quæstie moet behandeld worden, welker oplossing zoo hoogst gewigtig kan worden voor de toekomst die het vaderland verbeidt.

Wanneer wij in onze oordeelvellingen en met het uiten van deze gevoelens, gedwaald hebben, dan schrijve men zulks op rekening eener overtuiging, die steeds naar meerder licht blijft zoeken, en op die van den altijd levendigen wensch, om Koning en Vaderland met opregten zin te dienen.

GESCHIEDKUNDIGE NARIGTEN

AANGAANDE DEN

FRANSCHEN GENERALEN STAF.

Sedert het gebruik van het buskruid in den oorlog, bestaan de legers van Europa uit vier wapensoorten, waarvan ieder eene bijzondere, voor hare dienst geschikte opleiding heeft. Daar de samenwerking en zamenvoeging dezer vier hoofdwapens in verschillende toestanden plaatst en behoeften medebrengt, werden er nieuwe dienstbetrekkingen noodzakelijk, om onder alle omstandigheden het grootst mogelijk voordeel daarvan te trekken. Dien ten gevolge zag men in de fransche legers *aides-de-camp d'armée*, *commissaires généraux d'armée*, *sergens généraux de bastille*, *maréchaux-des-logis d'armée* bij de bevelhebbers de dienst verrigten, die tegenwoordig aan de officieren van den generalen staf is opgedragen.

De moeilijkheid om de pligten dezer door den tijd gevorderde ambten, zonder voorafgegane, bijzondere studien te vervullen, en de noodzakelijkheid om bij de opening van iederen veldtog eenen generalen staf zamen te stellen, welke eerst na verloop van eenige leerjaren voldoende resultaten gaf, deed op het laatst van de vorige eeuw de voornaamste mogendheden van Europa besluiten, om de officieren, die in het kommando over de troepen behulpzaam moesten zijn, gelegenheid te geven zich op bijzondere studien toe te leggen. Op die wijs ontstond in Oostenrijk, Pruissen en Rusland, de generaalkwartiermeestersstaf.

Frankrijk stelde zich eerst later in 't bezit der voordeelen dezer inrigting. Vóór de revolutie had men bij ieder leger:

1) Een *maréchal général-des-logis*. Op dezen officier rustte de taak om de troepen te verzamelen, in overeenstemming met den intendant voor hunne verpleging te zorgen, de slagorde en de dagorders te ontwerpen, de verkenningen voor de marschen en legerplaatsen te regelen, de marschbevelen op te maken, de legerplaatsen voor de infanterie en de kavallerie te bepalen, de plaatsen voor het hoofdkwartier, het hospitaal, de artillerie-parken en voor de levensmiddelen aan te duiden, eindelijk alle noodige maatregelen te nemen, om de spoedige en stipte uitvoering der bevelen van den kommanderenden generaal te verzekeren. Hij had twee *aides-maréchaux-des-logis*, om hem in de vervulling zijner dienstplichten bij te staan, aan wie hij, naar hunne bruikbaarheid, de kleinere dienstzaken overliet; hij had verder het oppertoezicht over de geographische ingenieurs, den wagenmeester, den kapitein der guides en over de fouriers-scherpschutters (*fouriers-marqueurs*).

2) Een *major général de l'armée* of *major général de*
12. D. N°. 1.

Pinfanterie; men gaf dien officier dezen dubbelen naam, omdat hij de infanteriedienst speciaal regelde en daarover het toezigt had, en omdat hij verplicht was den kommanderenden generaal te vergezellen, zich met den *maréchal-de-camp* van den dag op de legerplaats te begeven, de infanterie de voor haar bestemde plaats aan te wijzen, hare posten, wachten en piketten te verzamelen en uit te zetten, de posten-bevelen en instructiën voor de wachten en detachementen te ontwerpen, eindelijk bij de belegeringen zich met den majoor der artillerie en der genie over de dagelijksche operatiën te verstaan. Op hem rustte verder de verplichting om het toezigt te houden over de goede uitvoering van alle maatregelen de krijgstuicht betreffende. Aan hem werden de lijsten der dooden, gekwetsten en gevangenen ter hand gesteld; hij gaf de bevelen betrekkelijk de vrijgeleiden, de vreemde deserteurs en gevangenen; bovendien had hij het toezigt over de hospitalen en ambulancen, hij regelde het transport der bagages; eindelijk was hij het middelpunt van alle zaken de policij betreffende. Ter ondersteuning in de uitvoering van zoo veelvuldige en verschillende functiën, had hij twee *aide-major-généraux* en den provoost; de laatste was speciaal met de policij en militaire regspiegeling belast.

5) Een *marechal-général-des logis* der kavallerie, die voor dit wapen dezelfde dienstverrigtingen had als de *major-général* voor de infanterie, uitgezonderd hetgeen de policij betreft.

Men ziet, op den eersten blik, het gebrekkige dezer organisatie. Bij ieder leger had men drie verschillende generalen stafven, waarbij die van de artillerie en genie nog niet medegerekend zijn, als welke, even als de intendance, onder den kommanderenden generaal stonden. Deze verdeling der attributiën van den generalen staf in drie van elkander onafhankelijke en wedijverende afdelingen, gaf tot te sterke wrijvingen aanleiding, dan dat men de noodzakelijkheid niet zou ingezien hebben, om haar in een enkel korps te vereenigen. Zulks deed dan ook de nationale vergadering, die bij dekreet van den 3den October 1790, het korps der generaal-adjudanten instelde, waarvan het getal leden 50 bedroeg, uit 17 kolonels en 15 luitenant-kolonels bestaande.

Bij eene ministeriële instructie van den 1sten Junij 1791, werden hun voorloopig opgedragen: alle militaire verkenningen, het bestuur over den topographischen arbeid, de operatiën en memoriën betrekkelijk de regeling der grenzen, het ontwerp van het plan van aanval en verdediging, de bijzonderheden en de toezending van de bevelen der divisie-generaals aan de troepen, met verklaringen door de omstandigheden noodzakelijk gemaakt; de inspectie der posten en verschansingen (*logemens*) en de leiding van de troepen-bewegingen in het land.

Dezelfde instructie bepaalde het getal der adjuncten die voorloopig bij iederen generaal-adjudant konden aangesteld worden. De generaal-adjudanten van de binnenlandsche divisien, konden er slechts één, die van de grens-divisien tot drie toe hebben. De laatsten hadden buitendien de bevoegdheid om aan hun bureau een onder-officier van alle wapenen te attacheren.

Alhoewel deze organisatie onvolledig was, en wel daarin, dat zij de voorwaarden van toelating der officieren in het korps der generaal-adjudanten niet bepaalde, en niet voor de toekomst zorgde, daar zij geen studien voorschreef, op welke men zich moest toeleggen, zou zij toch eene merkbare verbetering hebben daargesteld, indien er voor de zamenstelling van het korps een genoegzaam getal bekwame officieren voorhanden geweest ware. Ongelukkigerwijs telde men er slechts een twaalfstal, die zich in de legerkampen van Vaussieux en St. Omer en in den generalen staf van het kleine, naar de Vereenigde Staten van Amerika gezonden hulpkorps, onderscheiden hadden. Kort daarop maakte de emigratie geweldige openingen in de kaders; gunst en kuiperij beschikten over de plaatsen der adjuncten, zoodat men sedert de maand April 1792, het denkbeeld moest laten varen, om de chefs van den generalen staf uit de generaal-adjudanten te kiezen, en de regering zich genoodzaakt zag *maréchaux-de-camp* aan te stellen om derzelve functiën te vervullen. Alsnu werden aan de generaal-adjudanten slechts de geringere dientzaken toevertrouwd, welke de chefs van den generalen staf hun opdroegen, of werden zij belast met de dienst der chefs van den generalen staf in de divisien. Daar intusschen, door de aan gezegde officieren onbepaald toegekende bevoegdheid, om in het leger het noodig getal adjuncten voor zich te kiezen, misbruiken waren ingeslopen, zoo deed de minister, op het laatst van April 1792, deze officieren weder naar hunne korpsen terugkeeren, onder voorbehoud van te beschikken op de voorstellen ter gunste van die officieren, die door hunne wetenschappelijke vorming en bekwaamheden geschikt zouden geacht worden om de generaal-adjudanten in hunne veelvuldige werkzaamheden te ondersteunen.

Toen de oorlog uitbrak, was de generalen staf uit officieren zamengesteld, die wel ijver en doorzigt bezaten, maar zonder ondervinding en speciale opleiding waren. De veldtogten van 1792 en 1793, kenmerkten zich dan ook door onregeligheden en eene verwarring, die meer dan eenmaal tot verderf van het leger moesten leiden. Eerst op het einde van het jaar 1793, toen mannen als *Miollis*, *St.-Hilaire*, *Reynier*, *St.-Cyr* en eene menigte andere kundige officieren, in dien diensttak overgingen, deed de gezegde staf goede diensten in het legerkommando.

De wet van 3 April 1795 (14 Germinal, jaar III) regelde

het stelsel van bevordering der officieren die deze loopbaan intraden. De chefs van den generalen staf werden door de regering uit alle brigade-generaals gekozen, vooral uit de zoodanige die als generaal-adjudanten gediend hadden. De benoeming tot generaal-adjutant geschiedde door het uitvoerend bewind, uit drie kandidaten, die gekozen werden door de gezamenlijke generaals en brigade-chefs der divisie, waarin de plaats vakant was, onder voorzitting van den generaal dezer divisie en bij volstreekte meerderheid van stemmen; de kandidaten moesten ten minste zes maanden lang de betrekking van bataillons- of eskadrons-chef vervuld hebben. Wanneer een officier tweemaal voorgedragen was zonder te zijn benoemd geworden, dan kwam hem bij de derde voordragt van regtswege de betrekking toe.

De adjuncten werden, onder voorbehoud der goedkeuring van den chef des generalen stafs, door de als brigade-chefs aangestelde generaal-adjudanten, uit de luitenants van alle wapenen gekozen; deze officieren behielden hun' rang van ancienniteit in de korpsen waaruit zij genomen waren, kregen echter na een jaar den graad van luitenant, wanneer zij dien rang achttien maanden lang vervuld hadden, dien van kapitein, en konden na tweejarigen diensttijd in dien graad, door het uitvoerend bewind tot bataillons-chefs bevorderd worden.

Onder deze wetgeving hadden de generalen-staf-officieren de zeven eerste veldtogten van de revolutie door gediend. Hun getal was meer dan verdubbeld; te vergeefs had de minister, om deze vermeerdering die de behoeften te boven ging, tegen te gaan, in de maand Mei 1798 (Floreale van het jaar IV) bepaald, dat de tot adjuncten en aides-de-camp gekozen officieren, aanzoek moesten doen om brieven van aanstelling; deze maatregel bereikte het doel niet. Vijftien maanden later verminderde de financiële wet van 9 September 1799 (23 Fructidor van het jaar VII) het getal der generaal-adjudanten tot 110, en plaatste de adjuncten voor de eerste maal in de categorie der aides-de-camp. Zij maakten te zamen een getal uit van 320 officieren, waarvan 6 brigade-chefs, 50 bataillons-chefs, 382 kapiteins en 102 luitenants.

Toen *Bonaparte* de teugels van 't bewind in handen nam, wilde hij ook den generalen staf reorganiseren. Een decreet der consuls van den 8sten October 1800 (16 Vendimaire van het jaar IX) bepaalde, dat de adjuncten niet meer speciaal bij de generaal-adjudanten zouden gedetacheerd zijn, en de benaming van « adjuncten van den generalen staf » zouden aannemen, dat zij toegevoegd zouden worden aan de infanterie en kavallerie-korpsen, zonder dat er meer dan twee van hen in ieder korps konden zijn, en dat zij bij de ontbinding van het leger waartoe zij behoorden, tot op de eerste voorkomende openvallende plaats, *à la suite* van hun korps moesten gevoerd worden. Hetzelfde de-

kreet stond aan de divisie-generaals drie aides-de-camp toe, waaronder een bataillons- of eskadrons-chef en twee kapiteins of luitenants. Het kende deze officieren het regt toe op de openvallende plaatsen in het korps waaruit zij genomen waren, wanneer zij niet meer in de betrekking van aides-de-camp gebruikt werden.

Een decreet van den 5den November 1800 (14 Brumaire van het jaar IX) bepaalde het getal der adjuncten op 300, en beval hen uit de kapiteins te kiezen die in dezen rang ten minste twee jaren bij de linietroepen gediend hadden. Deze officieren, alsmede de aides-de-camp konden eerst na tweejarige dienst bij den generalen staf, tot bataillons- of eskadrons-chefs benoemd worden.

Daar intusschen het korps van den generalen staf, zooals het zamengesteld was, den eersten consul niet die hulp bewees welke hij wenschte, en welke het onbillijk zou geweest zijn van de zonder examen daarin opgenomen officieren te verlangen; zoo werden alle dienstgedeelten eene speciale kennis vereischende, aan het korps der genie opgedragen, en het korps der adjuncten kon, daar het geen genoegzaam groot getal bekwame officieren bevatte, zonder nadeel met een derde gedeelte verminderd worden.

Het decreet van den 10den October 1801 (18 Vendimaire des jaars X), hetwelk de generalen staf reorganiseerde, bepaalde het getal officieren waaruit dezelve zamengesteld werd, vólgenderwijs:

Adjudanten-kommandanten.	120
Adjuncten bij den generalen staf (kapiteins).	200
Aides-de-camp { eskadrons-chefs.	120
{ kapiteins.	360
{ luitenants.	560
In 't geheel.	840

Van dit tijdstip af maakten twee met elkander niet verbonden korpsen de wettelijke organisatie uit van den generalen staf; maar de kracht der omstandigheden, vermogender dan de wil van *Napoleon*, noodzaakte tot de aanstelling van officieren van alle graden in 't gevolg van den generalen staf, en weldra werd het volle kader overschreden, zoowel door de aanstelling der generale-aides-de-camp en der maarschalcken, alsook door de achterevoegelijke vergrooing van de legers. In het jaar 1806 telde men reeds 152 adjudanten-kommandanten en meer dan 1000 adjuncten en aides-de-camp van alle rangen; in het jaar 1812 werd het getal der eersten op 132 en dat der laatsten op meer dan 1400 gebragt. In het jaar 1813 bedroeg het getal der adjudanten-kommandanten 190 en steeg in het jaar 1814 tot 228. In dezelfde jaren beliep het getal adjuncten en aides-de-camp meer dan 1500.

Sedert het jaar 1809 werd de loopbaan in den generalen

staf, in den eigenlijken zin des woords, verlaten door alle officieren, die door eerezucht gedreven werden of zich bekwaam genoeg achtten om naar de hoogste rangen in het leger te dingen. Zij keerden in de linie terug, of zochten als aides-de-camp bij de generaals van naam aangesteld te worden. Op het einde van het keizerrijk, was de dienst bij den generalen staf zoozeer in minachting gekomen, dat zij nog slechts vervuld werd door onbekwame of in ongenade gevallen, of door zulke aides-de-camp die hunnen generaal verloren hadden en nu eene andere bestemming verbeidden. Deze wonderlijke zamenstelling van den generalen staf, een gevolg zijner gebrekkige organisatie, had hem alle achting doen verliezen. Verre van hem als het brandpunt te beschouwen, waar zich de ontwerpen van den opperbevelhebber ontwikkelden, zag het leger in den generalen staf, slechts de toevlugt voor ongenade en onwetendheid.

Zoodanige staat van zaken kon niet blijven duren. Langen tijd vóór den val van *Napoleon*, hadden in doorzicht en ondervinding uitstekende generaals, zijne opmerkzaamheid op de noodzakelijkheid gevestigd om het kwaad te verhelpen; maar de tegenspoed waarmede hij in zijne jongste veldtogten te worstelen had, vergunden hem niet, zich met de reorganisatie van den generalen staf bezig te houden. Die poging was aan den maarschalk *St. Cyr* voorbehouden, die zich in het jaar 1818 in de gunstigste omstandigheden bevond, om een ontwerp gereed te maken, hetwelk den franschen generalen staf met die der overige mogendheden van Europa op gelijke hoogte moest brengen. De maarschalk stelde als grondbeginsel, dat de officier van den generalen staf, van welke dienstbetrekking ook, aan het kommando toebehoorden, en geenszins aan den persoon die met dat kommando belast was, en dat hij door eene voor zijne dienst berekende opleiding en vorming, der regering waarborgen geven moest, welke hem daarentegen eene loopbaan zoude verzekeren, gelijk bij de andere speciale wapenen plaats heeft. Behalve deze hoofdbepalingen, moest er nog aan andere vereischten voldaan worden: Zoo moest men de organisatie van het op te rigten korps naar de eventuele behoeften van de dienst inrigten, haar berekenen naar het kader van den generalen staf en van de sterkte des legers in oorlogs- en vredetijd, en de onderlinge verhouding der graden derwijze bepalen, dat die in overeenstemming was met den trapswijzen en langzamen gang der bekwaamwording, met de behoeften van de dienst en de billijke bevordering der officieren. Om aan deze voorwaarden te beantwoorden, werd besloten, dat de maarschalken in oorlogstijd 1 kolonel of luitenant-kolonel, 1 bataillons-chef, 2 kapiteins en 2 luitenants, als aides-de-camp zouden hebben; in vredetijd slechts 4 officieren, waaronder 2 staf-officieren; de luitenant-generaals moes-

ten in tijden van oorlog 5 aides-de-camp hebben, waaronder 1 bataillons-chef, 1 kapitein en 1 luitenant, en in vredetijd slechts 2. Men besloot bovendien dat het korps zoo talrijk moest zijn, dat het aan de behoeften voldoen kon van een leger van 500000 man, welke 50 divisien infanterie of kavallerie en 6 armeekorpsen uitmaakte; voorts dat de officieren van den bestaanden generalen staf, de aides-de-camp en ed actieve of disponibele officieren van alle wapenen bij de vorming van het nieuwe korps moesten mededingen. Volgens deze grondslagen werd bij ordonnantie van den 6den Mei 1818, het korps van den generalen staf zamengesteld uit 50 kolonels, 50 luitenant-kolonels, 90 bataillons-chefs, 270 kapiteins, 125 luitenants, in 't geheel 545 officieren; voorts nog uit 100 aides-majours, onder-luitenants of luitenants, welke in tijd van oorlog bij den generalen staf konden geplaatst worden, en uit een, naar de dienstbehoefte, jaarlijks te bepalen getal onder-luitenants-kweelingen. — Bij deze ordonnantie werden voorts 8 luitenant-generaals en 16 *maréchaux-de-camp* bij het korps van den generalen staf geplaatst, om de plaatsen van *chefs-d'état-major-généraux* en der *aides-majors-généraux* bij het leger en in het land te bekleeden.

Nadat deze ordonnantie uitgevaardigd was, moesten, naar aanleiding van dezelve, de kaders aangevuld worden, hetgeen na de bovenvermelde staatsomkeering niet gemakkelijk was. Al mogt ook het hof eene zoo schoone gelegenheid verzuimen om de officieren, die sedert het jaar 1814 alleen op de lijsten figureerden, te plaatsen, waren er toenmaals nog 75 kolonels en luitenant-kolonels, 124 bataillons-chefs, 278 kapiteins en 68 luitenants, in 't geheel 545 actieve officieren, en nog meer dan eens zooveel op halve soldij, afkomstig van den generalen staf des ouden legers. Het was des ministers vurige wensch een vergelijkend onderzoek te openen voor de aanvulling der hoogere betrekkingen; maar hoe zou hij officieren van hoogen rang en van rijpen ouderdom, aan een examen hebben kunnen onderwerpen? Zij zouden zulks geweigerd hebben, de een uit regtmatigen trots, de ander omdat hij zich-zelfen het geschiktste voor den post hield. Dien ten gevolge was men bij de plaatsing der officieren bij den generalen staf, die eenen hoogen rang bekleedden, minder streng; bij de kolonels en luitenant-kolonels, sloeg men slechts acht op diensttijd en op aanbevelingen; strenger was men ten opzichte der bataillons-chefs; van de kapiteins verlangde men memoriën en teekeningen; de luitenants en onder-luitenants, die naar de betrekking van aide-majoor stonden, waren, naar aanleiding der ministeriele instructie van 50 Julij 1818, aan een werkelijk examen onderworpen.

Eene ordonnantie van den 27sten Mei benoemde de luitenant-generaals, de *marechaux-de-camp*, de kolonels en de luitenant-

kolonels. De generaals werden, op één na, uit de generaals van het keizerrijk gekozen, die bij de generalen staven gediend hadden. Onder de kolonels en luitenant-kolonels werden echter een aanzienlijk getal zoodanige officieren tusschengevoegd, die wel een' historischen naam, maar geene persoonlijke vermaardheid bezaten; weshalve de ordonnantie als eene soort van genoegdoening voor de adjudanten-kommandanten van het keizerlijke leger, dertig van dezelve aanwees, om mede te dingen met de luitenant-kolonels tot de wederaanvulling der openvallende kolonelsplaatsen. Op deze wijs kreeg het korps, van den beginne af en geheel tegen de bepalingen van het besluit van organisatie, 60 kolonels, in plaats van 50. Eene ordonnantie van 24 Junij benoemde 88 bataillons-chefs; bij drie andere, van 12 en 25 December 1818 en 30 Januarij 1819, werden 270 kapiteins aangesteld; eindelijk werden, bij twee ordonnantien van 30 Januarij en 10 Februarij 1819, 123 luitenants en 68 onder-luitenants bij het korps geplaatst.

Wanneer een wetgever eene duurzame en voor het land nuttige inrigting wil daarstellen, heeft hij steeds tegen vermogende lieden te kampen, die er belang bij hebben om den bestaanden staat van zaken voor te staan, en wanneer hun geene voorregten verleend worden, door hunne kuiperijen de nieuwe inrigting spoedig weder omverwerpen. De maarschalk *St.-Cyr* die tegen het hof niet vermogt, liet wijslijk aan hetzelfde een gedeelte der hooge rangen van den nieuwen generalen staf over. Zijne ordonnantie was niet alleen nuttig voor het leger en den staat, maar zij was ook een staatkundig werk; want zij maakte in 't belang van het leger een einde aan die kuiperijen, door welke bevoorregte officieren, afwisselend uit den generalen staf tot de troepenkorpsen overgaande, de ware officieren van beide diensttakken, de hun toekomende bevordering ontrooven; zij was nuttig voor den staat, dewijl zij waarborgen gaf, welke dezelve van al zijne dienaars moet vorderen; zij was eindelijk een politiek werk, dewijl zij een perk stelde aan de aanmatigingen van het hof. Men herinnere zich slechts het tijdstip der oprigting van den generalen staf, en men zal moeten bekennen, dat al de vastheid van karakter des grondvesters noodig was, om al de eierzuchtige bemoeijenissen der lieden van het hof, welke tegen hem gericht waren, te verachten. Deze ordonnantie en de wet op de recrutering verzekeren den maarschalk *St.-Cyr* eene eervolle plaats onder de moedige burgers waarop Frankrijk zich verheft. Voor het overige rekende hij minder op hetgeen het korps bij deszelfs oprigting was, dan op hetgeen het eenmaal door deszelfs studien en diensten kon worden. Bij nader onderzoek der bestanddeelen waaruit het zamengesteld was, vindt men ook werkelijk, dat het een groot getal, wel nog jonge, maar door de ondervinding der jongste veldtogten reeds rijp geworden officie-

ren bevatte, welke zich spoedig, door middel der hun aangewezen studien, de hun nog ontbrekende theoretische kennis konden eigen maken, en den luitenants en onderluitenants, die, uit de scholen komende, nog slechts eene wetenschappelijke opleiding bezaten, tot leidslieden konden dienen.

Het korps bereikte intusschen nimmer zijn volledig effectief. Een gedeelte der officieren die er toe behoorden, werden bij het oorlogsdepôt, in de territoriale divisien en bij de generaals in actieve dienst, als aides-de-camp aangesteld.

Toen de koning tot den oorlog tegen Spanje besloot, vermeerderde hij, bij ordonnantie van den 25sten Februarij 1823, het getal der kolonels tot 40, ten einde de ter invalling bestemde kolonels te nopen, aanzoek te doen om in actieve dienst geplaatst te worden. Deze maatregel had eene goede uitwerking, en de veldtogt, waarin niet minder dan 223 officieren van den generalen staf van alle rangen gebruikt werden, gaf de staf gelegenheid om de op hem gestelde hoop te regtvaardigen. De diensten die hij deed, verwierven hem de goedkeuring zelfs van diegenen die zich tot dusver als deszelfs grootste belasteraars hadden doen kennen.

Onder voorwendsel van de organisatie te verbeteren, bepaalde eene onder den minister *Clermont-Tonnerre* verschenen ordonnantie, van den 10den December 1823, dat die generaals welke bij de daarstellings-ordonnantie aan het hoofd van het korps waren geplaatst geworden, in het kader der generaals van het leger zouden terugkeeren. Het getal der officieren werd daardoor tot op 450 verminderd, daarentegen werd het kader vermeerderd met 10 bataillons-chefs en 20 kapiteins, en werden 95 luitenants als aides-majors in de linie verplaatst.

Deze ordonnantie bepaalde, dat de bij de linie gedetacheerde kapiteins en de bij de garde gedetacheerde luitenants, naar de betrekking der kapiteins, naar den maatstaf van specialen arbeid, konden staan; zij magtigde den minister om de officieren bij de infanterie- en kavallerie-regimenten te verplaatsen, zonder dat deze anders dan door ruiling weder in het korps konden terugkeeren; eindelijk hield de ordonnantie bepalingen betrekkelijk de uniform, waarbij men de bedoeling kon onderstellen, om officieren zonder vermogen uit het korps te verwijderen. Eene zoo schandelijke willekeur, met het oogmerk om ten voordeele van eenige begunstigden, den tusschen-tijd van negen jaren, van den eenen rang tot den anderen, te verkorten, en welke een' officier van den rang en stand berooven kon, die hij door zijne studien en diensten verworven had, deed luide klagten opgaan. Verscheidene officieren namen hunne demissie, protesterende tegen bepalingen die het regt te kort deden en verderfelijk waren voor de krijgstuft. Gezegde ordonnantie schonk echter aan het korps eene inrigting welke het nog miste. Bij de daarstellings-ordonnantie

was van geen comité gesproken, en dit was een noodlottig verzuim. Hoe toch wilde men het onderrigt en den arbeid van een, zelfs in vrede-tijd over geheel Frankrijk verspreid korps, tot een bepaald doel leiden; hoe wilde men de leden van dit korps in overeenstemming doen handelen, zonder het bestaan van een gemeenschappelijk middelpunt, waar men ieders arbeid kon aanwijzen, en aller verdiensten naar een' en denzelfden maatstaf meten? De eerste stap van de aan het hoofd des korps geplaatste generaals, was de aanvraag tot daarestelling van een comité, gelijk dat der artillerie en genie, om de oefeningen en werkzaamheden van het korps behoorlijk te kunnen leiden en bestieren. Na een jaar vertraging bewilligde daarin eindelijk de minister *Latour-Maubourg*, den 6den Maart 1821; maar hetzelfde was slechts voorloopig, slecht georganiseerd en kon door een' ministeriële luim weder ingetrokken worden. Het art. 16 nu der bovengemelde ordonnantie van 10 December, bekrachtigde deszelfs bestaan, regelde de attributiën en bepaalde, dat de leden en de secretaris van het comité, jaarlijks, op voordragt van den oorlogsminister, door den koning benoemd zouden worden. Luidens art. 27 was het comité belast: 1) Zich met alles bezig te houden wat op het theoretisch en practisch onderrigt der officieren van het korps betrekking heeft; 2) met het bepalen van den jaarlijkschen arbeid dien zij moesten verrigten, denzelfden te onderzoeken en naar de verdiensten te rangschikken; 3) rapport uit te brengen over alle onderwerpen de dienst van den generalen staf betreffende, welke de minister aan hetzelfde zou aanwijzen.

Den 29sten December verscheen het reglement, waarbij de dienst der aide-majors werd vastgesteld, en op den 23sten April van het volgende jaar, de ordonnantie, welke hunnen rang bij de troepenkorpsen bepaalde.

Eene bepaling van den koning, van den 4den Februarij 1827, hield dat de onder-luitenants van den generalen staf, op den dag dat zij vier jaren in dien rang hadden gediend, tot luitenants zouden bevorderd worden. Eene andere bepaling van 15 Maart, regelde de voorwaarden van het avancement naar keuze, met betrekking tot de kapiteins en de wijze van toelating en classificatie dezer officieren.

Toen de regering in het jaar 1828 besloten had eene expeditie van omtrent 10000 man naar Morea te zenden, werden 16 officieren van het korps bestemd, om er aan deel te nemen.

Tot op dit tijdstip had men de officieren van den generalen staf, die voor de militaire verkenningen gebruikt werden, geene schadeloosstelling bewilligd wanneer zij reizen moesten doen voor de opneming van het terein. Daar deze plaatsveranderingen zeer kostbaar waren, bewilligde hun de oorlogsminister, op voordragt van het comité, den 50sten September

1827, eene schadeloosstelling voor de heen- en terugreis, wanneer de plaats waar zij zich begeven moesten, meer dan vijf posturen van hunne woonplaats verwijderd was.

Een koninklijk besluit van den 7den Mei 1828, 't welk de beschikkingen der ordonnantie van 26 Januarij 1825 bevestigde, bepaalde, dat de betrekkingen van chefs van den generalen staf, van de generalen staf-officieren en van de aides-de-camp in de koloniën, door officieren van het korps van den generalen staf zouden vervuld worden, welke bepaling ook van kracht bleef, toen het bestuur der overzeesche bezittingen aan het departement van marine werd overgedragen.

Daar de hoofdstad niet tot de oorlogsplaatsen behoorde, bepaalde de minister op den 9den Januarij 1850, dat de bij den generalen staf van Parijs gebruikte officieren, in het korps waarvan zij gekomen waren, zouden aangesteld worden, en dat derzelver dienst zou worden opgedragen aan de officieren van den koninklijken generalen staf.

Daar men vond dat de uit de school van St.-Cyr, in de school voor de toegepaste studien overgegangene kweekelingen, niet ervaren genoeg waren in de elementaire wetenschappen, om de studien in de laatstgemelde school naar behooren te kunnen volgen, en zulks de leeraars der school van den generalen staf noodzaakte tot het elementaire terug te keeren, zoo drong het comité, op het verslag van den raad van instructie der school voor de toegepaste studien, bij den minister er op aan, dat in dit gebrek voorzien wierd. Eerst na herhaalde en dringende verzoeken, verscheen den 21sten Februarij 1850 eene ministeriele verordening, volgens welke in het vervolg een der leden van het comité des generalen stafs zou behooren tot de jurij van onderzoek der school van St.-Cyr. Deze maatregel had de gelukkigste gevolgen. — Ten gevolge der sedert in de rapporten der verschillende jury's van onderzoek vervatte opmerkingen, vooral in dat van het jaar 1855, benoemde de maarschalk hertog van Dalmatie, den 24sten Februarij 1854, eene commissie, die het stelsel voor de studien op de militaire school vaststelde en daarmede die der school voor de toegepaste studien van den generalen staf en der kavallerie-school in verband bragt.

Toen de expeditie naar Algiers werd gereed gemaakt, werd bepaald, dat, behalve de bij de korpsen gedetacheerde officieren, 5 kolonels of luitenant-kolonels, 11 bataillons-chefs en 31 kapiteins er deel aan zouden nemen, deels in den generalen staf, deels in betrekking als aides-de-camp. In Afrika, zoo-wel als in Spanje, verwierven zij door hunnen ijver en hunne kennis de blijken van tevredenheid der generaals, die in de gelegenheid geweest waren dezelve te beoordeelen.

Het bestaan van het korps scheen bevestigd; niemand betwijfelde meer deszelfs nut. Reeds meermalen was er sprake ge-

weest om de geographische ingenieurs met het korps te vereenigen. De jonge officieren van het korps gaven openlijk hun verlangen deswege te kennen, en men verwachtte ieder oogeblik deze vereeniging, toen het bestaan van het korps op nieuw onzeker werd. Men herinnert zich, dat op dat tijdstip de juli-revolutie en de meening die de noordsche mogendheden aangaande dezelve koesterden, eenen algemeenen oorlog scheen te moeten verwekken. Frankrijk werd door eene geduchtere coalitie dan die van de jaren 1793 en 1813 bedreigd. Men gevoelde de noodzakelijkheid om het leger ten spoedigste op 600000 man te brengen; evenwel werd het korps van den generalen staf, dat de maarschalk *St.-Cyr* voor een leger van 500000 man had georganiseerd, en dat de markies *de Clermont-Tonnerre* met een vijfde gedeelte verminderd had, bij eene ordonnantie van den 12den November op 500 officieren gereduceerd, en wel: 20 kolonels, 20 luitenant-kolonels, 60 bataillons-chefs en 200 kapiteins. Ieder weet wie dit ontwerp in 't leven geroepen heeft, en kent het doel 't welk men daarmede wilde bereiken. Een nieuw voorbeeld onder duizenden, hetwelk bewijst hoe groot de verdienste van een staatsman is, wanneer hij zich verzet tegen de trouweloze raadslagen die onophoudelijk rondom hem gesmeed worden. Ware deze, den maarschalk *Gerard* afgetroegelde ordonnantie, ten uitvoer gelegd, zoo zou zij waarschijnlijk de ontbinding van het korps hebben naar zich gesleept. Ten gevolge der revolutie van 1830, zou men derhalve weder al de misbruiken hebben zien ontstaan, naar welke de van hooger hand beschermde lieden steeds haken, en die met zooveel moeite den bodem waren ingeslagen geworden. Gelukkig zag de maarschalk *Soult* het nut van het korps beter in; niet slechts hield hij het bestaand kader in wezen, maar versterkte het ook nog door de vereeniging met hetzelfde van het korps der geographische ingenieurs.

Sedert lang had men de opmerking gemaakt, dat het gelijktijdig bestaan van de beide korpsen overtollig was. Van alle tegen de oprigting van het korps van den generalen staf gemaakte bedenkingen, is deze alleen gegrond. De geographische ingenieurs waren ongetwijfeld volkomen bekwaam, om in de gewigtige dienst der verkenningen te voorzien. Wanneer het denkbeeld, 't welk tot het keizerlijk dekreet van het jaar 1809 leidde, dat aan het korps van de geographische ingenieurs eene plaats onder de speciale korpsen aanwees, en de kweekelingen der polytechnische school aan hetzelfde toevoegde, verwezenlijkt ware geworden, dan zou het waarschijnlijk het korps van den generalen-staf tot stam gediend hebben; daar hetzelfde echter, uithoofde het gemis eener genoegzame militaire vorming, onder de keizerlijke regering niet tot stand gekomen is, daar de maarschalk *St.-Cyr* verzuimd had daaruit een kern voor het nieuwe korps van den generalen

staf te vormen, en dewijl eindelijk de geographische ingenieurs, uit den aard hunner attributiën, noch civiele ambtenaren waren, noch tot het leger behoorden, scheen het doelmatig hen met den generalen staf te vereenigen, 't geen zoowel in het belang van den staat, als in dat der beide korpsen was. De generalen staf moest in de geographische ingenieurs mannen zien, die zich steeds uitsluitend aan de wetenschap toegewijd hadden, welke in zijnen schoot den lust voor wetenschappelijke arbeid zouden verbreiden: in de oude kapiteins, die tijdens de oorlogen onder de keizerlijke regering, in het gevolg der legers, zoo schoonen arbeid verrigt hadden, goede leidlieden voor de jonge officieren; terwijl de luitnants der geographische ingenieurs door studie en het verkeer met hunne nieuwe kameraden, de militaire en practische kennis konden verkrijgen, welke zij misten, en zij voorts, zoowel als de kapiteins, voor het verlies van hunnen titel, vergoeding vonden in eene zich voor hen opdoende voordeelige bevordering. Met deze bedoelingen vereenigde de ordonnantie van den 22sten Februarij 1831, het korps der geographische ingenieurs, met dat van den generalen staf en bepaalde het kader van het laatstgenoemde, na de vereeniging, op 55 kolonels, 55 luitenant-kolonels, 109 bataillons-chefs, 526 kapiteins, in 't geheel 801 officieren, ongerekend de gedetacheerde kapiteins en luitnants, de luitnants aides-majours, de gedetacheerde onderluitnants en de onderluitnants-kweekelingen.

Deze vereeniging zou voor de geographische ingenieurs naideelig zijn geweest, wanneer zij, naar de bestaande wettelijke bepalingen, bij den generalen staf opgenomen waren geworden, daar zij dan in iederen rang onderaan moesten worden geplaatst; aan den anderen kant zouden zij, opgenomen wordende, volgens hunnen ancienniteitsrang, naar de dagteekening hunner aanstelling, bovenaan gekomen zijn, en dien ten gevolge de officieren van den generalen staf wezenlijk benadeeld hebben. Om alle aanspraken regt te doen en aller belangen overeen te brengen, behield men voor de geographische ingenieurs het negende gedeelte der opvallende plaatsen in alle graden, welk gedeelte met het effectief der rangen van hun korps en dat van den generalen staf overeenkwam. Van deze wijze van bevordering, die zóólang zou gevolgd worden tot alle geographische ingenieurs een graad hooger waren opgeklimmen, dan die zij tijdens hunne vereeniging bezaten, werd later ten hunnen voordeele door de officieren van den generalen staf afgezien, om eene spoedige en kameraadschappelijke zamenstelling daar te stellen.

Aan den Militairen Spectator!

Nauwelijks zijn bij sommige korpsen der infanterie, de slaggeweren ingevoerd, of er doen zich al voorts zwarigheden op; zij bestaan-

voornamelijk daarin, dat niet allen van hetzelfde gevoelen zijn, of het wel doelmatig is, dat het slaghoedje door middel van een fijn koperdraadje aan de patroon moet worden vastgemaakt, of wel dat men den man de slaghoedjes afzonderlijk moet verstrekken. Ik voor mij bepale mij tot het laatste, omdat de soldaat evenwel reserve-hoedjes los bij zich moet hebben, en men er het nut niet inziet of het hoedje er vast aanzit, dan wel los, daar het groot genoeg is om het met den duim en voorsten vinger te kunnen aanvatten.

Bij het laden volgens de voorloopige veranderingen in het exercitiereglement, blijft de man, van de tweede beweging van: *Neemt* = (de) PATROON, tot de tweede beweging van: *Laat neder* = (den) HAAN, met het hoofd voorover staan; dit is te moeilijk en valt den soldaat veel te lastig. Ook het tempo van: *Laat neder* = (den) HAAN, heeft vele zwarigheden in zich, voornamelijk wanneer men niet voorzigtig te werk gaat, bij het nederlaten derzelve, daar het dikwijls door onoplettendheid gebeurt, dat de haan overslaat en het slaghoedje ontvlamt; iets hetgeen wel te veronderstellen is, dat meer in den oorlog dan bij gewone exercitiën zal plaats vinden, waardoor de slaghoedjes en somtijds ook de patronen verloren gaan.

Om nu deze zwarigheden uit den weg te ruimen, laat men op de regter borst, in den rok, het mouwvest en den kapotjas van den soldaat, een zakje tot berging der slaghoedjes maken, en men zal ondervinden, dat de lading en het vuren op de hierbij gevoegde wijze, doelmatiger en spoediger kan verrigt worden.

Mogt *Spectator* van hetzelfde gevoelen zijn, dan gelieve hij dit Voor-schrift een plaatsje in zijn geacht blad in te ruimen.

J. D. M.

DE LADING MET BEWEGINGEN MET HET SLAGGEWEER.

De lading wordt in 8 tempo's verdeeld en op de volgende kommando's uitgevoerd:

Lading in 8 tempo's.

1. <i>Laadt</i> = 'T GEWEER.	5. <i>Trekt uit</i> = (den LAAD-) STOK.
2. <i>Neemt</i> = (DE) PATROON.	6. <i>Zet</i> = AAN.
3. <i>Opent</i> = (DE) PATROON.	7. <i>Steeht op</i> = (DEN LAAD-) STOK.
4. <i>Patroon</i> = (IN DEN) LOOP.	8. <i>Op schouder</i> = 'T GEWEER.

1. *Laadt* = 'T GEWEER.

Een tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging. Het geweer laten zakken, door het uitstrekken van den linker arm, het te gelijk met de regter hand ter hoogte van den linker schouder vatten, den regter voet voorbrengen, met den hiel tegen de holte van den linker.

Tweede beweging. Met de regter hand het geweer langs de linker dij laten zakken, het met de linker hand boven de regter aangrijpen, den regter arm schielijk uitstrekken, zonder den regter schouder te laten zakken.

2. *Neemt* (DE) PATROON.

Een tempo en twee bewegingen.

Eerste beweging. Het geweer uit de regter hand los laten, hetzelfde met de linker hand dicht langs het lijf laten zakken, de kolf zonder stooten op den grond zetten, de linker hand tegen het ligchaam tusschen den 1^{en} en 2^{en} band, het geweer tegen de linker dij, de tromp vlak voor het midden van het lijf, de regter elleboog naar achteren terug trekken, de hand aan de patroontasch brengen en dezelve openen.

Tweede beweging. De patroon met den duim en de beide voorste vingers vatten, en haar terstond kort langs het ligchaam tusschen de tanden brengen.

3. *Opent* = (DE) PATROON.

Een tempo en eene beweging.

De patroon tot op het kruid afbijten, haar dicht bij de opening tus-

schen den duim en de beide voorste vingers vasthoudende, haar terstond ter hoogte en op een duim afstands van de tromp brengen.

4. *Patroon* = (IN DEN) LOOP.

7. *Steeht op* = (DEN LAAD-) STOK.

5. *Trekt uit* = (DEN LAAD-) STOK.

8. *Op schouder* = 'T GEWEER.

6. *Zet* = AAN.

Deze vijf tempo's worden volgens het reglement uitgevoerd.

Maakt = VAARDIG.

Een tempo en vijf bewegingen.

POSITIE VAN HET EERSTE EN TWEDE GELID.

Eerste beweging. Half regtsom maken op den regter hiel, tegelijk den regter voet winkelhaaks achter den linker, met de holte tegen den hiel plaatsen; het geweer met de linker hand omdraaijen, het slot naar voren en te gelijkertijd de greep of het dunne der kolf met de regter hand grijpen, het geweer regt op en neer en van den schouder af, de linker hand onder de kolf laten.

Tweede beweging. Met de regter hand het geweer naar de regter zijde afrukken, en hetzelfde in de linker hand, ter hoogte van den eersten ring vangen, de duim uitgestrekt langs de lade, de loop naar boven, de linker elleboog tegen het lijf, de regter hand voor en tegen de regter heup, de punt der bajonet ter hoogte van het oog.

Derde beweging. De regter duim op den kop van den haan, de voorste vinger achter den trekker, de tweede achter en tegen den krop van den beugel, de overige vingers gesloten over de trekkerplaat.

Vierde beweging. Den haan bedaard, doch met kracht terugtrekken, tot dat dezelve gespannen is, en in deze houding blijven staan.

Vijfde beweging. Het hoofd voorover buigen, het ontplofte slaghoedje afnemen, het nieuwe slaghoedje met den duim en voorsten vinger vatten, hetzelfde op het schoorsteentje plaatsen, het hoofd weder oprigten en het geweer bij de greep vatten.

POSITIE VAN HET DERDE GELID.

(Bij het gelederen- en tweegelederen-vuur.)

Als het eerste en tweede gelid, met dit onderscheid, dat de manschappen bij de eerste beweging den regter voet een palm regts afzetten en bij de tweede beweging de linker hiel in de holte van den regter voet plaatsen.

(Bij het pelotons-vuur)

zal het derde gelid het geweer in den arm nemen.

Om na het vaardig maken de geweren te schouderen, zal men kommanderen:

Op schouder = 'T GEWEER.

Op het eerste kommando wordt de haan nedergelaten, bij de greep gevat, en op het tweede op schouder gebracht.

AAN.

Een tempo en eene beweging.

Het geweer met de beide handen omhoog brengen, de duim en de overige vingers der linker hand uitgestrekt langs de lade, de kolf tegen den regter schouder steunen, de ellebogen omlaag, zonder aan het lijf gesloten te zijn, het linker oog toedoen, met het regter langs den loop zien, het hoofd om te mikken op de kolf neerbuigen, den voorsten vinger aan het uiteinde van den trekker brengen.

VUUR.

Een tempo en eene beweging.

Met den voorsten vinger den trekker met kracht, doch zonder rukken, terugtrekken, zonder het hoofd te bewegen, opdat het geweer niet uit de directie gerake, en in deze houding blijven staan.

Ten einde de manschappen in het goed aanleggen te oefenen, hen oplettend te maken en bedaard te doen blijven, zal men, in den beginne, alvorens vuur te doen geven, van tijd tot tijd doen afzetten en hiertoe kommanderen:

Zet = AF.

Een tempo en eene beweging.

Op het kommando: *Zet*, wordt de voorste vinger van den trekker teruggetrokken, en op dat van: *Af*, de vijfde beweging van: *Vaardig*, wederom aangenomen.

Na het kommando *vuur!* zal men kommanderen:

LAADT.

Een tempo en drie bewegingen.

Eerste beweging. Het geweer schielijk naar beneden terug trekken en de positie aannemen van de tweede beweging van het vaardig maken; de manschappen van het tweede gelid moeten den regter voet met de holte tegen den linker hiel plaatsen, en die van het derde gelid bij het gelederen-vuur, den linker hiel in de holte van den regter voet plaatsen.

Tweede beweging. Het geweer met de linker dij weder oprigten, door sterk op de kolf te drukken, den regter arm schielijk uitstrekken, zonder den regter schouder te laten zakken, te gelijk den laadstok naar het ligchaam draaijen, de linker hand openen en het geweer in dezelve tusschen den onder- en middelband naar beneden laten glijden, rustende de haan op den regter duim; te gelijkertijd front maken, draaijende op den linker hiel, en den regter voet vóór brengen, met den hiel tegen de holte van den linker; bij het gelederen- en tweegelede- renvuur moeten de manschappen van het derde gelid op den linker hiel eene achtste wending meer dan regtsom maken, en den regter hiel in de holte van den linker voet plaatsen.

Derde beweging. Gelijk de tweede beweging van het eerste tempo der lading.

Wil men daarentegen de geweren doen schouderen, dan zal men na het kommando: *Laadt*, kommanderen:

Op schouder = 'T GEWEER.

Op het eerste kommando wordt de kolf zonder stoot op den grond gezet, de regter hand schielijk omhoog gebragt, de pink op het dikke einde van den laadstok geplaatst, de elleboog omlaag.

Op het tweede wordt hetzelfde geschouderd zooals bij het laatste tempo der lading is voorgeschreven.

De drie gelederen zullen, na den laadstok te hebben opgestoken, op de volgende wijze in de positie van *Vaardig*, terug komen:

Een tempo en vijf bewegingen.

Eerste beweging. Het geweer door de linker hand omhoog doen glijden tot den eersten ring, die ter hoogte van den regter tepel moet worden gebragt, tevens het geweer met de regter hand bij de greep vatten, die op de regter heup moet worden geplaatst, tegelijk op den linker hiel half regtsom maken, en de holte van den regter voet tegen den linker hiel plaatsen; de manschappen van het derde gelid maken daarentegen $\frac{1}{8}$ wending meer dan linksom, om in de voorschreven positie te komen.

Tweede, derde, vierde en vijfde beweging. Als de vier laatste bewegingen van het vaardig maken, met uitzondering dat de manschappen van het 3° gelid bij het tweegelede- ren-vuur den haan niet spannen, noch het slaghoedje op het schoorsteentje plaatsen, maar zij in de zooeven voorgeschrevene eerste beweging van het vaardig maken blijven staan, om de geweren regtstandig aan die van het tweede te kunnen overreiken; te dien einde zullen zij bij den aanvang van het vuur, op het kommando: *Chargeert*, de geweren op de bepaalde wijze omhoog rigten.

Eveneens zullen de manschappen van het tweede gelid hunne geweren regtstandig moeten plaatsen, alvorens dezelve aan het derde gelid over te geven. Zoodra zij de geweren van de manschappen in het derde gelid overgenomen hebben, nemen zij de tweede beweging van *vaardig* maken aan, spannen den haan, plaatsen het slaghoedje op het schoorsteentje en vuren.

Die van het derde gelid zullen, zoodra zij de geweren regtstandig van het tweede gelid overgenomen hebben; de tweede beweging van: *Vaardig*, aannemen en de lading vervolgen.

Bij het tweegelede- ren-vuur moet het volgende rot aanleggen en vuren, wanneer het voorgaande rot het geweer terugtrekt om te laden.

Bij het gelede- ren- en tweegelede- ren-vuur, zullen de manschappen van het derde gelid, nadat het vuur door het kommando: *Roffel*, heeft opgehouden, op dat van: *Slag op de trom*, hunne plaatsen achter hunne voorlieden hernemen.

Bij het pelotons-vuur zullen de manschappen van het derde gelid op het kommando: *Roffel*, hunne geweren schouderen.

LADING IN DRIE TEMPO'S,

Laadt = 'T GEWEER.

Eerste tempo. Het eerste tempo der lading verrigten, de patroon vatten, dezelve open bijten, in den loop doen, uitschudden en laten zakken.

Tweede tempo. Den laadstok uittrekken, hem tot bij de hand in den loop brengen en met twee stooten aanzetten.

Derde tempo. Den laadstok op zijne plaats en het geweer op schouder brengen.

ALGEMEENE OPMERKINGEN.

Bij de oefeningen zullen de manschappen den haan niet spannen, dan alleen bij den aanvang der instructie, om den rekrut met deze beweging bekend te maken, waardoor zal voorgekomen worden, dat de slagveren noodeloos worden verlamd, hetgeen bij de slaggeweren van het grootste gewigt is.

Eveneens zal men bij de oefening der manschappen in het vuren, slechts het bewijs van het aftrekken laten doen, opdat het schoorsteentje, waarop zich in dit geval geen slaghoedje bevindt, door den schok van den haan niet beschadigd worde.

DE BATAILLONS-SCHOLEN BIJ DE REGIMENTEN INFANTERIE.

Vóór de reorganisatie van 1829, was er bij eene afdeeling infanterie, bestaande uit 22 kompagnien, slechts ééne school, om de aankweeking van het kader te bevorderen. Sedert dien tijd heeft het lagere onderwijs in ons rijk, vooral door de oprigting van armenscholen in de meeste steden, veel veld gewonnen. De verslagen deswege, geven ons jaarlijks de meest voldoende uitkomsten, en evenwel telt een regiment infanterie, bestaande uit 16 kompagnien (de kader-sterkte der kompagnie is als in 1829) thans niet minder dan vier en vijf scholen, waarin onderwijs gedurende het jaar of het halve jaar gegeven wordt. Men schrijve dit niet aan den weinigen vooruitgang toe. De daarstelling van bataillons-scholen is een gevolg van het ophouden van het onderwijs gedurende een tiental jaren. De kaders zelven waren achterlijk in de hoogstnoodige kennis, daarbij ontstond destijds nog de vrees, dat het eerlang aan geschikte suijetten ontbreken zoude, om de kaders voltallig te houden, vooral in de administratie. In beide gevallen voorzag het Departement van Oorlog ook; de bataillons-scholen werden in drie klassen verdeeld: die der onder-officieren, die der korporals en die der soldaten; bij deze laatste werden toegelaten: tamboers, hoornblazers, regiments- en militaire kinderen boven

de 10 jaren. Het was noodig zoodanige maatregelen te nemen, om den vervlogen tijd zoo spoedig mogelijk in te halen. Deze tijd zijn wij genaderd. De kaders hebben den voorgeschreven cursus doorloopen, en de nieuw benoemde korporaals worden bevorderd op grond van een examen.

Ter bezuiniging en verbetering, kan men de bataillons-scholen afschaffen en stellen hiervoor in de plaats:

DE REGIMENTS-SCHOLEN.

Uit te weiden hoe deze moesten en konden ingerigt zijn, is voor dit oogenblik te gewaagd; nemen wij daarvoor eens de 1° compagnie van elk reserve-bataillon, als de gewilde school. Op deze school toch ontvangen reeds een zestig- tot zeventigtal jongelingen, beneden de 18 jaren, het onderwijs, waardoor bijna de helft tot bevordering in aanmerking kan komen. Gaarne zagen wij ook, dat de regiments-kinderen op deze school geplaatst werden, want wij vragen: Is het bestaan der regiments-kinderen in het belang van den Staat, of ter gemoetkoming der ouders van zulke kinderen? Wij betwijfelen het eerste. Onzes erachtens, is de aanneming van jongelingen beneden de 18, en voor den tijd van 10 jaren, verkieslijker; van deze mag men alles verwachten, terwijl het den regiments-kinderen, na jaren gevoed, gekleed en onderwezen te zijn geweest, vrijstaat een beroep te kiezen.

Wij hebben zooeven gezegd dat wij bezuiniging en verbetering in het daarstellen van regiments-scholen vinden. Het eerste loopt als van zelf in het oog; het laatste is het aanhoudend onderwijs. Bij de bataillons vergeten de leerlingen niet weinig gedurende de zomermaanden, hetgeen ze des winters geleerd hebben. Éene school kan de onkosten beter bestrijken, om de oude boeken door nieuwe en verbeterde te doen vervangen en ontbrekende zaken aan te schaffen. De bevordering uit éene school kan meer met regmatige aanspraak geschieden, want het is niet altijd mogelijk, uit de vijf scholen juist de beste te trekken. Doch wij zouden te wijdloopig worden, zoo wij alle verbeteringen wilden aanhalen, die zouden voortvloeijen uit het daarstellen van slechts éene school bij elk regiment, en willen daarom eindigen met den wensch dat men overwege en onderzoek!

Amsterdam, July 1845.

Q².

Het denkbeeld, dat tot de oprigting van bataillons-scholen aanleiding heeft gegeven, heeft, zoo wij ons niet bedriegen, zich ook nog op antecedenten gegrond, die vroeger goede uitkomsten hebben opgeleverd. De scholen, die namelijk alleen gedurende de herfst- en wintermaanden gehouden worden, en waarbij de leerlingen des zomers hunne dienst weder verrigten, heeft vroeger bij de artillerie vrij goede resultaten opgeleverd;

daaruit zijn zeer geschikte artillerie-kaders voortgesproten. Wij geven het den inzender toe, dat het onderwijs dat onafgebroken voortduurt, grootere progressen doet maken, doch dit heeft aan den anderen kant ook zijne nadeelen. De leerlingen toch, worden, zoodoende, gedurende één of twee jaren aan de werkelijke dienst onttrokken, terwijl zij aan een gemakkelijk en zittend leven te veel gewennen, eene zekere schoollucht te lang inademen, en de emulatie der onderwijzers somwijlen al te ver gedreven wordt, om zaken te onderwijzen, die de elèves eerder indachtig maken om met de verkregene kennis in eene burgerlijke betrekking hun fortuin te zoeken, dan die langdurig aan de militaire dienst te wijden. Op de bataillons-scholen is men wel verplicht, zich tot het hoognoodige te beperken, namelijk alleen tot datgene, wat de dienst onvermijdelijk vergt. Op de regiments-scholen gaat men veeltijds verder; — in hoeverre dat *verder gaan nuttig en wenschelyk is*, willen wij liever aan het oordeel onzer lezers overlaten; omdat wij een weinig tegen *schoolwysheid* gestemd zijn, en evenzoo tegen het al te veel vergen van het geheugen en het brein der onder-officieren en korporaals.

Wij gelooven verder, dat het in dienst nemen der soldaten-kinderen een maatregel is geweest, die gelijktijdig in het voordeel van den ouden braaf gedienden soldaat, en in het welbegrepen belang van den Staat genomen is. In Frankrijk, waar deze maatregel sedert jaren bestaat, heeft men de heilrijkste vruchten daarvan inge oogst. Hij zal — daarvan houden wij ons overtuigd — ook hier te lande, ruimschoots de interessen van het voorgeschoten kapitaal opbrengen, en tot blijvende voldoening en eer strekken van den ontwerper. Zoowel om doel als om strekking, is het denkbeeld, dat tot grondslag dezer nieuwigheid gestrekt heeft, grootsch te noemen, en het ware te wenschen, dat de geldmiddelen van den Staat toelieten, de zaak verder uit te breiden, namelijk, om alle soldaten-kinderen te vereenigen tot eene zoogenaamde *pupillen-inrigting*, in eene plaats, verre van de verleidende voorbeelden der gewone garnizoenen. De voordeelen die iets zoodanigs zouden kunnen opleveren, hebben wij reeds vroeger getracht te betoogen. Wij geven het den geëerden inzender ook in bedenking, of het voorstel tot het afbreken eener altijd nog veel belovende nieuwigheid, uit de nog ongegronde vrees, dat deze maatregel welligt niet zou voldoen, wel van overijling is vrij te pleiten?

De Redactie.

NOG EENIGE OPMERKINGEN

OVER

DE RIJKUNST-METHODE BAUCHER.

Te oordeelen naar de gunstige rapporten, welke door de daartoe benoemde commissiën, tot onderzoek van het stelsel van rijkunst, 't welk de heer *Baucher* heeft voorgesteld, zoo wel door die te Parijs, te Luneville als te Saumur, aan het Fransche bestuur zijn uitgebragt, zou men mogen aannemen, dat aan dit stelsel de voorkeur boven alle andere gegeven wordt.

In 1854 te Parijs zijnde, verschaftte de persoonlijke kennismaking met den heer *Baucher*, mij de gelegenheid om zijne manier om paarden af te rigten, in vele van derzelve bijzonderheden te leeren kennen. De uitkomsten door den heer *Baucher* toen reeds verkregen, en die hij met de meeste bereidwilligheid toonde, overtuigden mij van de deugdelijkheid van dit rijkunstig stelsel. Bij mijne plaatsing aan de Koninklijke Militaire Akademie in 1856, vond ik al dadelijk gelegenheid om eenige proeven te nemen, in hoeverre ik deze methode zoude kunnen aanwenden, en hoezeer zij, in zekeren zin, als eerstelingen, en dus als gebrekkig en onvolledig waren te beschouwen, verkreeg ik echter, ook volgens het oordeel van deskundigen, vrij goede resultaten. Bij de invoering van de Pruisische rijmethode aan de nieuw opgerigte rijsschool te 's Gravenhage, zag ik mij wél genoodzaakt de methode *Baucher* te laten rusten, ten einde op gelijken voet, ook bij het rijkunstig onderwijs der kadetten, de Pruisische methode te doen volgen, om zoodoende eenerlei beginselen in te voeren. Deze rij-methode is dan ook voortdurend aan de Militaire Akademie beoefend, en met de meeste naauwgezetheid door mij bestuurd, tot in de maand Junij 1842, het tijdstip dat ik tot andere betrekkingen geroepen werd. Intusschen was het mij, evenals aan den 1sten luitenant *Wilich*, en de onder-officieren van het rijkunstig onderwijs aan de Akademie gedetacheerd, voorgekomen, dat de met de laatste methode verkregen resultaten, bij de afrigting van jonge en andere paarden, geenszins konden vergeleken worden bij die, welke wij aanvankelijk hadden verkregen met het stelsel *Baucher*, bij welke de eerste verre achterstonden. De eerstgenoemde methode, namelijk, vorderde, met dezelfde ruiters en met denzelfden onverdroten ijver, veel meer tijd, en leverde minder goed afgerigte, minder buigzame paarden, waaruit wij de gevolgtrekking afleidde, dat de laatstgenoemde methode (*Baucher*) gemakkelijker was en minder tijd roofde.

Bij de eskadrons van het 4de regiment ligte dragonders, in Zalt-Bommel geplaatst, hervatte ik de proeven met de toen-

maals meer volmaakte methode *Baucher*, en zette die voort bij verplaatsing dier eskadrons naar Tilburg. De daarmede verkregen resultaten waren, over het algemeen, sprekend ten voordeele van dit stelsel, vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt: 1°. Dat er te Bommel slechts eene zeer gebrekkige, en te Tilburg volstrekt geene manege voor de afrigting bestond, zoodat o. a. de voor deze proeve gekozene paarden, in de maanden Januarij en Februarij slechts 20 lessen konden ontvangen; 2°. dat de daartoe gebezigde ruiters geen denkbeeld van afrigtingskunst hadden; 3°. dat de stangen die men moest gebruiken, ongeschikt daartoe waren; en 4°. dat de vuisten der ruiters, door de te hooge voorlepel, te hoog geplaatst moesten worden, om de grondbeginselen van dit stelsel juist te volgen.

In weêrwil dezer belemmeringen, had ik de voldoening, door den Heere Luit.-Kolonel *von Wiebeking*, bij Z. H.E.G.^e inspectie over de afrigting der remonte-paarden, de verzekering te hooren geven, dat Z.H.E.Gestr., de jonge paarden nimmer beter had zien werken; eene voldoening die voor mij te grooter was, daar genoemde chef dit gunstig oordeel als een zeer bevoegd scheidsregter velde. De hier bedoelde proeven zijn niet alleen met jonge, maar ook met andere bedorvene eskadrons-paarden genomen. Ook deze slaagden in dien zin, dat zij, hoezeer niet als volkomen buigzaam en afgerigt te beschouwen, echter zoo veel in afrigting toegenomen zijn, dat er thans geen paard bij de eskadrons is, waarover ik de eer heb het bevel te voeren, dat met zijnen meester doorgaat. Veel heeft daartoe bijgebragt, dat men bij zeer slecht en onstuimig weder, de paarden in den stal aan de hand liet afbuigen.

Velen zijn er, die de deugdelijkheid van de methode *Baucher* betwijfelen, anderen hebben haar bestreden; doch onder die tegenstanders zijn er, naar mijn beste weten, geene die de proeven en de lessen dezer afrigtingswijze hebben bijgewoond, en ik geloof niet, dat zulke beoordeelaars bevoegd zijn om eenige uitspraak te doen. De beginselen, door *Baucher* geleerd, worden door sommigen afgekeurd, omdat men de halzen van eenige paarden bij het afbuigen te slap heeft gemaakt, en omdat de eerste proeven niet dadelijk met eenen volkomen goeden uitslag bekroond zijn. Deze nadeelige resultaten moeten echter niet aan de methode zelve, maar wel aan derzelve verkeerde toepassing geweten worden. De heer *Baucher* zegt, dat men den hals van het paard buigzaam moet maken; indien men nu echter slappe halzen nog verder gaat afbuigen, zoodat het paard met den neus aan de knie van den ruiter reikt, dan handelt men geenszins in den geest der methode, die in alle gevallen de bouworde van het paard wil in acht genomen hebben, hoezeer dan ook hare algemeene

grondbeginselen op alle paarden moeten toegepast worden. Overigens zal het toch aan geen geoefend ruiter vreemd voorkomen, dat er met elk rijkunstig stelsel paarden bedorven kunnen worden, en zij die de toepassing der Pruisische methode met oplettendheid hebben gadeslagen, zullen het mij voorzeker niet willen betwisten, dat ook deze afrigtingswijze vele paarden geknakt heeft, vooral op de achterstellen, door het oprigten en terugbrengen van den last op de achterhand, en door de beweging van schouder binnenwaarts, in den sterken draf. De paarden hebben bij de toepassing van het stelsel *Baucher*, oneindig minder te lijden, omdat het zachter is, en de zware last niet op het achterstel wordt teruggebracht. De voor- en achterhand worden beiden evenveel verligt, het hoofd wordt niet opgerigt, zoodanig, dat de spieren van de achterband steeds aangespannen zijn; integendeel, zij behouden de volle werking, waardoor de gewrichten minder sterk aangetaast worden.

Niet in Frankrijk alleen, vindt de methode *B.* hare voorstanders, aangezien ook de Duitsche pikeurs thans haar gaan beoefenen. Onze *Seidler* (van Utrecht), de zoon van den Pruisischen pikeur, heeft twee maanden bij *B.* doorgebracht, en geeft aan zijne grondbeginselen verreweg de voorkeur. De majoor *von Killisen*, adjudant van Z. M. den Koning van Pruisen en kommandant der garde-gensdarmarie, heeft de methode *B.* op zijne eigene en op de paarden van zijn korps met zulk goed gevolg toegepast, dat ook hij met lof gewaagt van de deugdelijkheid der daarin voorgedragene beginselen. De chef van het 7de Pruisische kurassier-regiment, heeft het werk van *B.* reeds in het hoogduitsch vertaald en zich daardoor als voorstander van deszelfs methode doen kennen.

De rapporten van den generaal *Prevost*, chef der kavalerieschool te Saumur, en die van den majoor *Nootal*, chef van de manege aldaar, luiden beiden gunstig voor de invoering der afrigtingswijze *Baucher*. Deze en andere gunstige verslagen hebben dan ook de invoering bij de Fransche kavallerie geprovoceerd. Het is daarom verblijdend voor alle liefhebbers der rijkunst, dat ons gouvernement zich deze belangrijke zaak heeft aangetrokken, en den luitenant *van der Cappellen*, een zeer goed ruiter en bevoegd beoordeelaar, naar Frankrijk heeft gezonden, om deze rijmethode op de plaats te onderzoeken. Wij twijfelen geenszins dat deze officier de methode zelve en hare resultaten onbevooroordeeld zal nagaan, en dat hij daarbij zal in aanmerking nemen: 1°. Hoe de Fransche kavallerie-paarden afgerigt waren, vóór de invoering van dit stelsel; 2°. het soort van paarden; 3°. de tijd die er aan besteed is, en 4°. de bekwaamheid van den Franschen ruiter.

Indien de methode *Baucher* bij ons mogt worden aangenomen, dan zouden wij, onder verbetering, voorstellen:

- 1°. Het aannemen van doelmatige stangen, kunnende de in gebruik zijnde voor / 1,50 zeer goed ingerigt worden.
- 2°. Het aannemen van doelmatige stangtrensens met knevels; de laatste iets langer dan die der watertrens; en het gebit iets dikker dan dat van de tegenwoordige stangtrens. Voorloopig zou het gebit der watertrens kunnen gebezigd worden.
- 3°. Het afzagen van den voorsten zadellepel en het lager plaatsen van den pistoolholster.
- 4°. Tot het verkrijgen eener goede stelling van het hoofd, het voortuig gedurende de bewerking af te nemen en den pakriem voor den voorboom, door middel van een kop en gesp, zonder doorn, aan de beide stegen te bevestigen, ten einde de stangteugels, daar doorgestoken, in de linker hand te nemen, waardoor het paard verhinderd wordt den neus in den wind te steken. Ook aan den gewonen Engelschen zadel hebben wij dit beproefd, waarbij wij hebben bevonden, dat door dit eenvoudig middel alle spring- en opzetteugels geheel overbodig worden, terwijl men daardoor eene goede stelling van het hoofd des paards verkrijgt.

B. VAN MERLEN.

Het bovenstaande vertoog van den geachten en zaakkundigen majoor *van Merlen*, wiens ijver voor het rijkunstig onderwijs, geene moeilijkheden kunnen doen verflaauwen, hebben wij met des te meer genoegen overgenomen, aangezien wij ook van andere kanten, de verzekering hebben ontvangen, dat zijne proefnemingen met eenen zeer goeden uitslag zijn be kroond geworden. Zijne persoonlijke kennis met den heer *Baucher* en met den Franschen generaal *Oudinot*, chef der beproevings-commissie, met wien Zijn Edele over deze belangrijke zaak in correspondentie geweest is, doen vooronderstellen, dat zijne berigten juist zijn. Anders echter klinkt de Parijsche correspondentie in de Pruisische Staats-Courant, over deze methode, daar zij geheel andere mededeelingen over de denkwijze van een gedeelte van het Fransche ruiterpubliek geeft. Wij hechten evenwel, vooralsnog, weinig waarde aan die berigten, en nemen ze slechts over, niet als tegenhanger, of als eene bestrijding van het korte vertoog over de methode *Baucher*, maar als een geuit gevoelen, dat wellicht dienstbaar kan worden tot het grondig onderzoek dezer belangrijke quaestie. Wij zullen ook niet noodig hebben te herinneren, dat het Pruisische regeringsblad, natuurlijkerwijze, met dit Fransche stelsel, als tegenhanger van het Pruisische, niet ingenomen kan zijn. Die correspondentie luidt als volgt:

« *Parys* 29 Mei. De heer *Baucher* is door de regering naar Saumur gezonden, om zijn stelsel der afrigtingskunst aldaar te doen toepassen. De bewering is bekend, dat men, met hulp van deze rijmethode, zeer gemakkelijk de koppigste paarden in zeer korten tijd tot hun pligt kan brengen, en dat men zelfs wilde, ongedresseerde paarden, in 35 à 40 dagen, zoodanig kan afrigten, dat zij bij de eskadrons dienst kunnen doen. Reeds in het afgeloopene jaar heeft men hier te Parijs, proeven doen nemen in tegenwoordigheid van den luitenant-generaal *Oudinot*, en, als een gevolg daarvan, heeft de Minister van Oorlog het dienstig gevonden, den heer *Baucher* naar Saumur te zenden, alwaar hij nu twee maanden vertoefd heeft. De proeven die aldaar met zijne afrigtingswijze genomen zijn, schijnen echter niet voldaan te hebben aan de verwachting. De officieren welke aan die school het rijkunstig onderwijs besturen, schijnen ook in geenen deele die voordeelen te zien, die men aan het stelsel van *Baucher* toekent. Volgens hunne meening, zou deze rijmethode zeer geschikt zijn om paarden en ruiters te vormen voor het Circus (paarden-spellen), maar geenszins voor de kavallerie. Ook is deze zelfde meening die van een groot getal staf-officieren, en bij gelegenheid dat de vraag geopperd werd, of de methode *Baucher* bij het rij-onderwijs der Fransche kavallerie zou kunnen ingevoerd worden, heeft zich eene vereeniging van liefhebbers van den paardenteelt gevormd, met het oogmerk om zich tegen de invoering dezer methode te verzetten. Eene brochure (?) die zooeven de pers verlaat, bevat eene zeer uiteengezette critiek der grondbeginselen door *Baucher* voorgedragen. Daarenboven is dit niet de eenigste tegenstand welke hij ontmoet. Het werk, dat de heer *Baucher* over zijne methode geschreven heeft, even als dat van den heer *de Lancosme*, die dezelfde beginselen aankleeft, zijn door den burggraaf *d'Aure*, door den generaal *de Girardin*, en door den kolonel *de Gouy*, hevig bestreden. Het committé voor de kavallerie, waarvan de luit.-generaal *Oudinot* lid is, houdt zich echter nog geenszins voor overwonnen, zelfs niet door de ongelukkig uitgevallene proef te Saumur; het schijnt zelfs dat het nadere proeven wil doen nemen.»

De Redactie.

VERSCHEIDENHEID.

Het geloof en het vertrouwen op den voortduur des vredes, die in de constitutionnele staten, bij elke nieuwe zitting der volksvertegenwoordiging, door vorstelijke verzekeringen nieuw voedsel verkrijgen, zijn op eene vrij zonderlinge wijze in strijd

met de handelingen der vorsten en met de vertogen en redeneringen van vele vredelievende afgevaardigden. Immers, wanneer men de voorbereidingen, die bij eenige groote mogendheden voor eenen eventuelen oorlogstoestand getroffen worden, met aandacht gadeslaat, dan zou men daaruit moeten affeiden, dat het geloof en het vertrouwen op den duur des vredes, dien wij thans genieten, inderdaad niet veel anders beteekent, dan de vrees, van hem spoedig te zien vervangen door den oorlog, of voor 't minst door verwikkelingen, die aanleiding tot den oorlog kunnen geven. Reeds sedert lang toch, heeft men van zulken reusachtigen versterkings-arbeid niet gehoord, als thans ondernomen wordt, zoowel in Frankrijk als in Duitschland. Zou verneemt men, dat er aan de vestingwerken rondom Parijs, die hunne voltooiing met rasse schreden te gemoet snellen, met verdubbelde kracht gearbeid wordt, terwijl de constructie-etablissemten, de geschutgieterijen en de buskruid-fabrieken de ongehoorde massa krijgsmateriëel welke zij in twee jaren tijd hebben voortgebracht, reeds tot wapening der bijna gereed zijnde forten beginnen af te zenden. Te Lyon is men begonnen aan eene soort van artilleriekaserné, die in den eigenlijken zin niet anders zal zijn dan een gedetacheerd fort; terwijl er tevens vlijtig gearbeid wordt om de vestingwerken aan de grenzen van Duitschland, in goeden staat te brengen. De fortificatorische arbeid aan Rastadt, zal met meer kracht worden doorgezet, dewijl het aantal arbeiders voor die werken, door een bondsbesluit, tot op 6000 man zal vermeerderd worden. Evenzoo moet het gesteld wezen met Ulm, waaraan de Koning van Württemberg, na de groote manoeuvres zijner troepen, welke dit jaar in het Donau-dal (in den herfst) zullen plaats hebben, den eersten steen aan de metselwerken zal leggen. De arbeid die Koningsbergen in Oost-Pruissen, in eene geduchte vesting en wapenplaats zal herscheppen, is mede begonnen, en wel met eene levendigheid, die vooronderstellen doet, dat het de wil des Konings is, om den arbeid, die op 15 jaren duur berekend was, aanmerkelijk te verkorten. Het is echter niet in het opwerpen van vestingwerken alleen, dat Duitschlands staatkunde hare vreeze doet kennen, van door de omstandigheden en onverwachte gebeurtenissen verrast te worden. Ook de voorbereidingen en verordeningen voor de bondskorpsen, doen maar al te zeer zien, dat Duitschland de Parijssche versterkingen uit een ander oogpunt begint te beschouwen, of, in verband daarmee, eenen angstigen blik werpt naar de zuidwestelijke en zuidoostelijke hoekpunten van ons werelddeel. Het zij nu, dat al deze voorbereidingen tot den oorlog worden genomen voor den oorlog zelve, of voor de meerdere bevestiging van den vrede, zooveel is zeker, dat men bij de meeste mogendheden verre verwijderd is van het denkbeeld, dat de sol-

BIJLAGE I.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 12de DEEL, N°. 1.

(Maand Julij 1843).

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

By het wapen der infanterie: Tot 2de luit., bij het 1ste reg. inf.: G. T. W. Vijgh; bij het 5de reg. inf.: W. A. T. G. de Hartitzsch; bij het 4de reg. inf.: Jh^r. P. G. O. Sickinghe en J. H. Wichers; bij het 5de reg. inf.: H. E. G. Loder, H. J. Bon Taets van Amerongen, H. W. B. van Uchelen en C. J. Riesz; bij het 6de reg. inf.: A. T. F. Kluppell en G. P. de Neve; bij het 9de reg. inf.: P. J. C. van Hoey Schilthouwer.

By het wapen der kavallerie: Tot 2de luitenants, bij het 1ste reg. zware drag.: Jh^r. B. Alberda van Ekenstein; bij het 2de reg. zware drag.: B. T. A. Westerooven van Meteren; bij het 5de reg. ligte drag.: C. L. Hermsen en O. S. Zehelein; bij het 4de reg. ligte drag.: F. A. Meijer; bij het 1ste reg. lans.: U. J. K. van Rappard.

By het wapen der artillerie: Tot 2de luit., bij het 1ste reg. art.: J. J. C. Bon Taets van Amerongen en G. W. Musquetier; bij het 2de reg. art.: J. A. G. Kempees, J. D. N. nabar en L. E. F. Bolomey; bij het 5de reg. art.: C. G. C. F. Ising, R. A. W. Sluiter en H. A. Frantzman.

By het korps ingenieurs, mineurs en sappeurs: Tot 2de luit.: J. H. A. Cromhout, O. B^{on} van Wassenaar Catwijk,

Jh^r. G. J. G. Klerck, H. Piccardt, G. van Davelaar Cnopius en J. H. J. Bon Sweerts de Landas.

By het wapen der infanterie en genie in Oost-Indie: Tot 2de luit., bij het wap. der inf.: N. van Maas van Porteugen. Bij het korps der genie en sappeurs: W. F. K. Bisschoff, H. Bleckmann en P. H. Uhlenbeck.

Allen kadets van het 4de studiejaar aan de Koninklijke Militaire Akademie.

Verplaatsingen.

Bij het res.-bat. van het 7de reg. inf.: de 2de luit.-kwartierm. P. Schuir, van de 1ste div. van het algem. depôt der landm. Bij het 1ste reg. art.: de 1ste luit. L. Smits, van het 2de reg. art.

Eervol ontslagen.

De 1ste luit. L. E. van Bylandt, van het 1ste reg. lans., met vergunning tot het voortdurend dragen der activiteits-uniform van het wapen waartoe hij heeft behoord.

Nonactiviteits-tractement verleend aan:

Den kap. C. van Baerle, van het 2de reg. inf.; den kap. M. Schröder, van het 10de reg. inf.

Overleden.

De kap. D. W. Weytingh, van het 8ste reg. inf. De 1ste luit. C. van Bommel, van het 10de reg. inf.

